

En inledning till Kolosserbrevet

En inledning till Kolosserbrevet

© 2017 Daniel Ernvik

Bibeltexten är Bo Giertz översättning där inget annat anges.

Övriga bibelcitат anges med referens till översättning.

Andra upplagan.

Första upplagan trycktes 2013 på Författares Bokmaskin, Stockholm.

*I denna upplaga har Bo Giertz översättning lagts till med några smärre anpassningar
av texten till den översättningen.*

<i>Förord</i>	<u>4</u>
<i>Hälsning (1:1-2)</i>	<u>7</u>
<i>Tackbön (1:3-8)</i>	<u>11</u>
<i>Förbön (1:9-14)</i>	<u>17</u>
<i>Proklamationen (1:15-23)</i>	<u>24</u>
<i>Apostelns tjänst (1:24-2:2)</i>	<u>32</u>
<i>Kristus är nog (2:3-7)</i>	<u>42</u>
<i>Den enda vägen (2:8-14)</i>	<u>48</u>
<i>Mötet med villolärorna (2:15-23)</i>	<u>56</u>
<i>Att leva med rätt motiv (3:1-17)</i>	<u>67</u>
<i>Den kristna familjen (3:18-4:1)</i>	<u>76</u>
<i>Några uppmaningar (4:2-6)</i>	<u>82</u>
<i>Hälsningar (4:7-18)</i>	<u>86</u>

Förord

När aposteln Paulus i slutet av sitt liv förmanar sin andlige son Timoteus, som jämte Paulus var medförfattare till Kolosserbrevet som denna bok handlar om, säger han:

”...håll fast vid det som du har lärt dig och blivit övertygad om. Du vet av vilka du har lärt det, och du känner från barndomen de heliga Skrifterna som kan göra dig vis, så att du blir frälst genom tron i Kristus Jesus. Hela Skriften är utandad av Gud och nyttig till undervisning, till bestraffning, till upprättelse och till fostran i rättfärdighet, för att gudsmänniskan skall bli fullt färdig, väl rustad för varje god gärning.” (SFB, 2 Tim 3:14-17)

Vad Paulus stryker under i sin undervisning till Timoteus, är det systematiska studiet och fasthållandet av Skrifterna som nödvändigt för att den enskilde kristne skall bevaras i sin tro och utvecklas andligen såsom Gud vill. I ett sådant studium undersöker och forskar man liksom judarna i Berea (Apg. 17:11) dagligen i Skrifterna vers för vers, bok för bok, från pärm till pärm, där varje enskild vers sätts i relation till sin direkta kontext, och också sätts i relation till hela Skriften, där varje boks samlade innehåll tolkas i relation till sin historiska kontext, och där alltsammans syftar till att försöka utröna Gudsordets samlade innehåll och budskap till oss människor.

Behovet av ett systematiskt studium av Bibeln är större idag än någonsin tidigare under modern tid. Sekulariseringen av det svenska samhället som lett till en andlig utarmning av den svenska folksjelen har paradoxalt nog gjort att vi både förlorat mycket av den enkla tron på Kristus, men också att den akademiska teologin

fallit i händerna på människor som i teorin och praktiken förnekar alla de kristna sanningarna som är givna i Bibeln.

Denna bok är ett utmärkt exempel på ett systematiskt studium av Bibeln, här ett studium med fokus på Kolosserbrevet. Författaren går igenom en egen översättning av brevet vers för vers, sätter in varje enskild vers och varje enskilt tema i sitt direkta sammanhang, och kopplar dess huvudsanningar till brevet som helhet och resten av Bibeln, med särskilt fokus på Paulus teologi.

Kolosserbrevets värde ligger framför allt i dess höga kristologi, läran om Kristus, och i förgrunden ligger hela tiden den dominerande tanken om Jesus Kristus som alltillräcklig, dvs tillräcklig för den kristne i alla avseenden under alla delar av dennes nuvarande liv och i hoppet om det kommande himmelska livet. Oavsett om det gäller synen på Gud, den kristna etiken, familjen eller den sanna läran i kontrast till villfarelserna som församlingen utsattes för, så är det den alltillräcklige Kristus som Paulus målar för sina läsare i skarpa och tydliga färger. Detta fångar författaren upp och åskådliggör på ett mästerligt sätt, och återknyter också till aktuella problem som kristenheten idag i Sverige brottas med.

Må denna bok bli ett redskap till att inspirera fler kristna i Sverige att ägna sig åt systematiska studier av Skriften.

Robert Granat

Förord till andra upplagan

Den första upplagan grundade sig på en översättning från grekiskan som undertecknad gjorde vid Teologiska Högskolan vid mitten av 1990-talet. Med viss distans till både tiden för översättningens tillkomst, såväl som de tankar och reflektioner som denna framställning bygger på, känns det angeläget att använda en etablerad översättning nu när boken digitaliseras.

Valet föll på Bo Giertz översättning. Jag tycker om den och tycker utifrån mina ringa kunskaper att han i många stycken hanterar översättarens utmaningar på ett gott sätt. I mitt arbete använder jag ofta den samt Svenska Folkbibeln '98 och i viss mån Reformationsbibeln.

Mina kommentarer och små reflektioner är i stort sett oförändrade jämfört med i den tryckta utgåvan. Jag har gjort några anpassningar till Bo Giertz översättning. Detta gör också att min hantering av bibeltextens strukturering skiljer sig i kommentardelen. Men det är inget som har någon större inverkan på förståelsen. Därför har jag valt att också behålla strukturen från den första upplagan.

Söråker 2017

Daniel Ernvik

Hälsning

Kol 1:1-2

Paulus, enligt Guds vilja apostel åt Kristus Jesus, och brodern Timoteus, till de heliga i Kolosse, de kristtrogna bröderna. Nåd vare med er och frid från Gud vår Fader.

Paulus

Aposteln Paulus var enligt egen utsaga en jude som var född i Tarsus, Cilicien (Apg 22:3). Han var av Benjamins stam (Fil 3:5), vilket torde vara förklaringen till att hans hebreiska namn var Saul - samma namn som kungen som också var benjaminit. Vi känner också till att Paulus var farisé enligt den strängaste inriktningen (Apg 26:5), och att han var utbildad vid Gamaliels fötter i Jerusalem (Apg 22:3).

I Rom 11:13 ser vi att Paulus kallar sig själv "hedningarnas apostel", och till Timoteus skriver han att han "blivit satt till härold och apostel /.../ till hedningarnas lärare i tron och sanningen" (SFB 1 Tim 2:7). Det var Jesus som kallade honom och sände honom till hedningarna (Apg 26:17). Det finns anledning att tro att Petrus hade lite väl bråttom då han och lärjungaskaran fyllde Judas plats som en av de tolv apostlarna (Apg 1:15 ff). Utifrån den betydelse Paulus hade som hedningarnas apostel är det lätt att få tanken att det var Guds plan att han skulle ersätta Judas i lärjungaskaran.

Genomgående ser vi hur Paulus, även om han alltid går till synagogan först, blir den som för evangeliet om frälsningen i Jesus till hedningarna. Till skillnad mot Petrus och de andra apostlarna var Paulus romersk medborgare, vilket givetvis bör ses utifrån Guds perfekta plan att förverkliga orden till lärjungaskaran att evangeliet ska predikas till

jordens yttersta gräns (Apg 1:8) - något som i jämförelse var lättare för en romersk medborgare än en jude.

Timoteus

I Nya Testamentet finns det två brev från Paulus till Timoteus. Vi ser i hälsningen i båda breven hur aposteln kallar honom för sitt andliga barn. Dessa utsagor får oss att förstå den nära relationen mellan Paulus och Timoteus. I Apg 16:1 ser vi att de båda träffades i Lystra. Vi vet inget säkert om hur Timoteus kom till tro, men Paulus talar om att tron funnits hos hans mor Eunise och mormor Lois sedan tidigare (2 Tim 1:5). Även om han fostrades i tron redan under sin uppväxt, lär Paulus ha haft stor betydelse för Timoteus andliga utveckling.

Timoteus kom att bli en viktig medarbetare för Paulus. I sex av de elva brev som Paulus skrivit i Nya Testamentet (exklusive de två breven till just Timoteus) står Timoteus som medavsändare. I Första Timoteusbrevet framställs tankar och lärdomar kring församlingen, och i det andra brevet till Timoteus uppmuntrar aposteln sitt älskade barn att stå fast i sin tjänst. Det ligger utifrån alla omnämnanden nära till hands att tro att Timoteus var den medarbetare som Paulus på ett särskilt sätt tränade för att gå vidare i den tjänst Paulus själv stod i. Förtroendet Paulus hade för sin medarbetare framkommer till exempel i första brevet till församlingen i Korint, där Timoteus sänds för att påminna (vi bör läsa "korrigera") församlingen om den undervisning Paulus gett tidigare (1 Kor 4:17).

De kristtroga bröderna

Utifrån Kolosserbrevets text är det ingen vild gissning att hävda att församlingen i staden grundades av en man som hette Epafros. Han kom från Kolosse och Paulus omnämner honom som sin käre medarbetare. Det går inte att säga hur stor församlingen var, även om vi vet att församlingen i det närbelägna Efesus var mycket stor.

Förmodligen blev Epafras omvänd i Efesus, och har sedan efter det rest hem till Kolosse och grundat församlingen där. Det är svårt att säga hur Paulus arbetade, men vi kan ana att Epafras var något av en tillsyningsman för församlingarna i Kolosse, Laodicea och Hierapolis utifrån ett mandat som Paulus givit (4:12-13).

När det gäller problemet som föranlett Paulus att skriva brevet, är vi nödgade till visst detektivarbete med den helige Andes hjälp. Det finns tre sätt att försöka ringa in orsaken till brevet: 1) att inom själva Kolosserbrevet försöka hitta orsaken, 2) genom att se om det finns andra bibliska texter som tydliggör tillståndet, 3) genom att ta hjälp av utombibliska källor för att söka förståelse av tillståndet på platsen vid tiden för brevets tillkomst.

Av Kolosserbrevet förstår vi att villolärer hotade splittra församlingen. I första hand tycks villolärorna ha rört frågan om Jesu gudom. Med hjälp av andra bibliska källor, främst Uppenbarelsebokens tredje kapitel, förstår vi att församlingen i Laodicea, alltså en tvillingförsamling, var ljum i sin inställning och i sitt lärjungaskap. Även om det skrevs trettio år senare så tror jag att det kan vägleda oss i förståelsen av de problem man brottades med i Kolosse, och som uppenbarligen inte upphörde trots Paulus brev. Detta sagt utifrån att Kolosserbrevet också skulle läsas upp för församlingen i Laodicea (4:16). Slutligen förstår vi av utombibliska källor att staden var präglad av filosofier och religioner från olika delar av världen. Något som med stor sannolikhet också påverkat församlingen negativt.

...i Kolosse

Kolosse var en stad i Frygien, ett landskap som tillhörde den romerska provinsen Asien. Med stor säkerhet kan vi av Apg 19:10 förutsätta att evangeliet fick spridning i den region där också Kolosse låg när Paulus befann sig i Efesus. Staden var belägen längs huvudvägen från

hamnstaden Efesus till Syrien och vidare till Mesopotamien. Paulus kan mycket väl ha passerat staden (Apg 19:1), men lär knappast ha grundat församlingen. Läget vid handelsvägen gör att vi också kan anta att det var en stad som influerades av allt från de grekiska filosofierna till de österländska tankar och religioner som köpmännen präglades av. En skatteindrivning år 61 låter oss förstå att staden bestod av 11.000 vuxna män. Året efter skattskrivningen förstördes staden av en jordbävning och byggdes aldrig upp igen, varför vi också kan ana att det var en obetydlig stad i Romarriket.

Nåd och frid

Johannes skriver att ”av hans [Jesu] fullhet har vi alla fått, nåd och åter nåd” (SFB Joh 1:16). Paulus talar senare i Kolosserbrevet om hur Guds hemlighet blivit uppenbarad i Kristus. Nåden som Paulus nu utbedjer över sina läsare talar om Guds godhet och kärlek som ytterst bevisats på Golgata kors (Ef 1:3). Därför ska vi inte se detta som en allmän välgångsönskan. Istället är det viktigt att vi förstår att det är en fråga om en välsignelse i enlighet med den aronitiska välsignelsen (4 Mos 6:22-27), där Calvin kanske bäst förklarar innebörden med orden att Guds välsignelse är Guds godhet i handling. Tanken understryks av Paulus ord om att nåden och friden kommer från Gud.

Grekiskans ord för frid och fred är samma. Vi känner till att fred är en direkt motsats till krig. I det svenska språket skiljer sig ordens betydelse något. Paulus talar om att vi genom Jesus förklarats rättfärdiga av tro och därför har frid med Gud (Rom 5:1). Den kristna fridshälsningen är därför mer än bara en önskan om välgång och harmoni, ett fredstillstånd med Gud. Fridshälsningen knyter an till den andliga välsignelse vi äger som ett resultat av försoningen med Gud genom Jesus Kristus (Ef 1:3).

Tackbön

Kol 1:3-8

Vi tackar Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, alltid för er i våra böner. Vi har ju hört om er tro på Kristus Jesus och om den kärlek ni hyser till alla de heliga, därför att ni äger ett hopp förvarat åt er i himmelen, det hopp som ni redan nu i förväg fått kunskap om genom sanningens ord i evangelium, det som nu ljuder ibland er. På samma sätt bär det frukt i hela världen och växer till, så som det gjort också hos er alltifrån den dag ni fick höra det och lärde känna Guds nåd sådan den verkligen är.

Det var ju så ni fick lära er av Epafra, vår älskade medtjänare, som troget utför Kristi tjänst, där vi inte kan göra det. Det är också han som berättat för oss om den kärlek, som Anden verkat ibland er.

Tro (1:3-4)

Med något enstaka undantag börjar alltid Paulus sina brev med att tacka Gud för dem han skriver till. Brevet till Kolosse inte undantagen. Det är ju också något av motivet för vår tjänst: att Gud ska bli förhärligad och människor uppbyggda. Vi ser till exempel hur Paulus talar om detta i 2 Kor 9:12 där han säger att insamlingen föder många tacksägelse till Gud. Det motivet är viktigt för oss, och vi lär oss av Paulus att det är naturligt för den kristna människan att Gud blir förhärligad genom hennes liv. Därför börjar också bönen med den tanken: "Vi tackar alltid Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus när vi ber för er".

Anledningen till att Paulus nu ärar Gud i detta sammanhang är att Epafra har berättat om församlingens tro och den kärlek de har till de heliga. Den kanske bästa definitionen av tro hittar vi i Hebr 11:1 som

förkunnar att ”Tron är en övertygelse om det man hoppas, en visshet om det man inte ser.” (SFB) Tron är således en tillit om något som man egentligen inte kan bevisa. När det gäller just den kristna tron, ser vi att Paulus säger att den kommer av att man får höra Guds Ord (Rom 10:17). I det sammanhanget säger Paulus också uppfordrande att det därför är viktigt att vi som kristna vittnar om Gud så att människor kan komma till tro på honom. Hur centralt detta är ser vi också när vi läser Hebr 4:2, där det påvisas hur nödvändigt det är att i tro smälta samman med evangeliet. Det avsnittet förklarar för oss att en ofrånkomlig förutsättning för att få komma till himlen är att vi i tro smälter samman med evangeliet om frälsningen i Jesus Kristus.

Basen som Paulus ställer sin tacksägelse på i inledningen av Kolosserbrevet, är alltså att han hört talas om församlingens tro. Det är viktigt att ha i åminnelse inte minst när vi möter de avsnitt längre fram där Paulus tvingas gå tillrätta med saker som inte står rätt till i församlingen. Han talar på ett sätt som får oss att förstå att även om det kan handla om mycket allvarliga problem i församlingarna, så finns det alltid en väg till seger om man bygger på den tro som en gång fötts i våra hjärtan.

Kärlek (1:4, 7-8)

Andra ledet i Paulus tackbön bygger på kärlek. Även det är ett skäl till tacksägelsen. Kärleken omtalas två gånger: Först i vers fyra där det är fråga om deras kärlek till alla de heliga, och sedan i den åttonde versen som i Svenska Folkbibeln talar om deras kärlek i Anden. I grekiskan finns det flera olika ord som uttrycker kärlek. Alla dessa ord uttrycker olika nyanser.

- Store betyder tillgivenhet på ett sätt som bäst förklaras av en förälders kärlek till sina barn. Ordet används nästan uteslutande för att beskriva relationer inom en familj.

- Eros handlar om den passionerade kärleken. Inte nödvändigtvis erotik men ändå åt det hållet. I modern grekiska handlar det om intim kärlek.
- Filia är den vänskapliga kärleken.
- Agape har i dagens grekiska en ganska allmän betydelse, men i den antika och klassiska grekiskan var innebörden betydligt djupare än hos de övriga orden för kärlek.

Just ordet agape är intressant eftersom det på många sätt knyter an till det som är kärnan i det kristna budskapet. Koncentrerat ser vi det till exempel i 1 Joh 4:8-9 som talar om att Gud är kärlek, och att den kärleken tydligast bevisats i att Gud sände sin Son till försoning för våra synder. Agape handlar om en kärlek som är direkt förbunden med Gud. I Galaterbrevet förtydligas innebörden av agapekärleken än mer. Där talar aposteln om Andens frukter. När en människa låter sig ledas av Guds Ande får det konsekvenser i livet, och den första frukten som Paulus nämner i det sammanhanget är just kärlek, agapekärleken.

I Första Tessalonikerbrevet återkommer samma tanke. Då talar Paulus om den glädje som den helige Ande ger (1 Tess 1:6). På samma sätt bör vi förstå sambandet mellan den helige Ande och kärleken i Kolosserbrevet. I den fjärde versen står det om den kärlek som Kolosserna har till de heliga, och i den åttonde versen förtydligar Paulus detta med orden om att deras kärlek är en kärlek som kommer från Gud. Genom denna formulering uppmuntras församlingen, och även om de behöver korrigeras i läran, så är det ändå uppenbart att det finns en mycket god grund som församlingen står på. En grund som låter Gud verka genom dem.

Hopp (1:5-6)

Den tredje nyckeln som Paulus tar upp i sin tacksägelse är hoppet. Här kan man egentligen vända på tanken eftersom Paulus säger att tron och kärleken bygger på hoppet. ”Vi har hört om er tro på Kristus Jesus

och den kärlek ni har till alla heliga på grund av hoppet som är förvarat i himlen.” Också Petrus tar upp denna tanke i vad som kan sägas vara något av Nya Testamentets nyckelvers ifråga om hoppet: ”Välsignad är vår Herre Jesu Kristi Gud och Fader. I sin stora barmhärtighet har han genom Jesu Kristi uppståndelse fött oss på nytt till ett levande hopp, till ett arv som aldrig kan förstöras, fläckas eller vissna, och som är förvarat åt er i himlen.” (SFB 1 Petr 1:3-4)

Precis som Paulus gör i tackbönen talar Petrus om att hoppet är förvarat i himlen. I ett av de andra fångenskapsbrevet utbrister Paulus att vårt hemland är himlen (Fil 3:20). En huvudpunkt i själafiendens motiv är alla försök att hindra människan från det eviga livet. Därför blir många frestelser av ett slag som försöker binda människan till det jordiska. Genomgående i den paulinska teologin är hoppet därför den bärande tanken. Han talar om

- Uthållighet i hoppet (1 Tess 1:3)
- Överflödar i hoppet genom Andens kraft (Rom 15:13)
- Anklagad på grund av hoppet om de dödas uppståndelse (Apg 23:6)
- I hoppet att nå fram till uppståndelsen från de döda (Fil 3:11)
- Lidande ger tålamod som ger fasthet som ger hopp (Rom 5:3-4)
- I hoppet är vi frälsta (Rom 8:24)

Reflektion

Det yttersta målet och kärnan i Paulus bön är att hoppet om frälsning i Jesus växer och bär frukt i hela världen (1:6). Det är också ytterst den kallelse Jesus gett församlingen: Att gå ut och göra alla folk till lärjungar så att de blir räddade för evigheten. Hoppet är kärnan i det Paulus tackar Gud för, även om porten dit är tron på Jesus Kristus. Och det föder inte minst kärlekens frukt genom att den helige Ande tar sin boning i den troendes hjärta. Avsnittet har en närmast kiastisk struktur och kan därför ställas upp så här:

Kärlek (till folket)

hört (världen)

HOPPET VÄXER OCH BÄR FRUKT

hört (församlingen)

Kärlek (i Anden)

Som alltid när man möter de bibliska texterna är det viktigt att fundera över hur det berör mig som kristen idag. Även om vi befinner oss 2.000 år och många kulturer från det sammanhang som Paulus skriver brevet i, så finns det ändå ett liv och en kraft i det Gudsordet som berör oss idag.

Eftersom vi lever i ett samhälle som genomsyras av rationalism och materialism, är det lätt att vi tappar den bärande tanken att leva i tron och hoppet. I förlängningen förlorar vi då också den gudagivna kärleken som är en förutsättning för att vi ska kunna fullgöra det uppdrag vi fått: att vinna människor för Gud. Vad jag menar är att också vi kristna lätt förleds till att bygga vårt kungarike här på jorden. Inte nödvändigtvis med oss själva som centrum så som världen bygger, men vi har ändå svårt att släppa greppet om det som är här och nu. Där behöver vi återerövra den syn som präglade den första församlingen, och som faktiskt kommit att bli något av kännetecknet för de väckelser som dragit fram genom åren: Vårt hemland är himlen. Det är där vi fäster blicken.

Det betyder nu inte att vi ska förneka eller förakta livet här på jorden. Också det är en gåva vi fått av Gud, och den ska vi förvalta och vi har också all rätt att njuta av det goda Gud ger oss här. Augustinus talar om detta med bilden av att vara på en resa mot fäderneslandet. Om vi börjar njuta av resan så att målet glöms bort eller åsidosätts, blir motivet fel. Det är inte de år vi får här som är målet. Därför blir kärnan i Paulus hela teologi just hoppet, vilket vi ser återkommer gång på gång i

hans undervisning och brev. I denna inledande tackbön sammanfattas det med tanken att hoppet växer till och bär frukt.

Förbön

1:9-14

Därför har också vi, ända sen den dagen vi fick höra om er, inte upphört att bedja för er.

Vi ber, att det alltid skall stå klart för er vad som är hans vilja och att hans Ande skall ge er förstånd och insikt, så att ni kan vandra värdigt er Herre, måna om att göra allt till hans behag.

Vi ber, att ni skall bära frukt i allt gott och växa till i kunskapen om Gud och att han skall rusta er med den allt övervinnande kraft som bara hans härlighet kan skänka, så att ni kan härda ut med allt och bära allt med tålamod — ja, att ni skall kunna glädja er och tacka Fadern som satt oss i stånd att få vår del av det arv, som de heliga äger i ljuset. Det är han som friat oss från mörkrets välde och fört oss in i det rike, som tillhör hans älskade Son. I honom äger vi förlossningen, förlåtelsen för våra synder,

Bönen kan sägas bäras upp av fyra verb som på olika sätt anknyter till den relation församlingen har till Gud. Men dessa verb kommer också att tjäna som en grund i bemötandet av villolärorna som konfronteras längre fram i brevet.

Att känna Guds vilja (1:9)

Inledningen av den nionde versen håller samman detta avsnitt med den inledande tackbönen genom orden ”Allt sedan vi fick höra...”.

Fortsättningen kan sedan definieras som en förbön för församlingen i Kolosse. Kärnan i den bönen är kopplad till tackbönen centrum, att evangeliet växer till och bär rik frukt i hela världen. Det är det som fångar apostelns tanke, och det är också det som föder glädjen i hans

hjärta: Att människor inte bara får höra om frälsningen i Jesus, utan att de också gensvarar på evangeliet och ger sina liv till Herren.

Utifrån detta säger nu Paulus att hans bön är att de ska bli fyllda av kunskapen om Guds vilja. Mot bakgrund av brevets situation skulle man kunna tro att aposteln redan här börjar sin argumentation mot de villoläror som hotade att splittra församlingen, men det är inte vad Paulus tycks mena i sin bön.

Ibland kan vi frestas att lägga in mer i budskapet än vad som verkligen finns där. Även om det kan vara svårt med tanke både på det kulturella avståndet såväl som tidsavståndet, så ska vi inte lägga in allt för stora undermeningar bakom varje detalj som står i de bibliska texterna. Ibland är det den enkla lösningen som också är huvudbudskapet, och i det här fallet ska vi nog inte tolka Paulus på något annat sätt än att han helt kort menar just det han ber: Att församlingen ska lära känna Guds vilja.

Samtidigt, och här kanske det blir lite motsägelsefullt, kan vi förstå att de olika villolärorna som hotade församlingen bland annat framställer någon form av gärningar som väg till kunskap (se till exempel 2:16, 21, 23). Underförstått kan vi säga att Guds vilja är något vi endast kan lära känna genom den helige Andes aktivitet i våra liv, alltså något som står i motsats till det villolärarna säger om andliga tekniker och metoder.

Kort kan man säga att om vi kommer rätt i fråga om att känna Guds vilja, och därtill lever i lydnad för denna vilja, så kommer vi också att hamna rätt i alla andra delar. Indirekt blir därför Paulus bön en slags motbön även om vi som sagt inte ska frestas att lägga för stora tankar bakom det. Nyckeln till ett fungerande lärjungaskap ligger i att känna Guds vilja.

...så att de vandrar värdigt Herren (1:10a)

När vi lyssnar till den helige Ande, och när vi lär känna Guds vilja, händer det något. Kännedomen om Guds vilja föder konsekvenser i våra liv. Paulus ber i början av den tionde versen att församlingen ska leva värdigt Herren och bära frukt. Även här kan vi bryta förbönen mot den situation som rådde i församlingen, där Jesu person angreps och änglar jämfördes med Frälsaren. Alltså underförstått: Det är honom ni ska följa, inte några änglar eller andliga metoder.

Hur lever vi värdigt Herren? Hur behagar vi honom? Det talar Paulus om när han använder det andra verbet. Om vi går lite djupare och tittar på de grekiska ord som används så talar Paulus om att få samma karaktär som Herren själv. Att behaga är i grekiskan bokstavligt uttryckt i termer av att få samma pondus som någon, att äga en slags jämlighet.

Från Nya Testamentet överlag känner vi igen detta med att vara Kristuslik. Paulus talar om att vi ska sprida Kristi väldoft i världen, och på något annat ställe att vi är sända som kristusbrev. Också Jesus själv drar in oss i den tanken att bli lik honom, att låta honom allt mer ta gestalt i oss. I Kolosserbrevet talar Paulus om att vi klätt av oss den gamla människan och iklätt oss den nya så att vi blir en avbild av Skaparen (3:9-10). Det är en intressant tanke Paulus lyfter fram i vår relation till Jesus, och lite av den pedagogiska formen hos Paulus är att tala om Jesus och sedan föra över det till oss.

Återgår vi till detta med att leva värdigt Herren, kan man kort uttryckt säga att det handlar om att relatera till Gud med hela våra liv. Ungefär som i berättelsen om Marta och Maria, där budskapet handlar om att inget ska komma mellan oss och Gud. I gemenskapen med Herren – framför allt i bön och bibelstudium – kommer den helige Ande att uppenbara Guds vilja för oss. När vi ser den och tar den till våra hjärtan

börjar Gud fylla oss med det sanna och verkliga livet. I den tanken möter vi Paulus bön om att leva värdigt Herren och behaga honom.

...genom att bära frukt, växa och rustas (1:10b-11)

Nu har Paulus talat om att känna Guds vilja och leva värdigt honom. Det tredje verbet som han använder handlar om tillväxten. Inte ifråga om mängd, utan snarare ifråga om andlig kvalitet. Nyckeln då det handlar om att behaga Gud är vår vilja att växa i andligt mått, att bli Kristuslika. I den andra delen av tionde versen säger aposteln att vi behagar Gud då vi bär frukt och växer till i kunskapen om Gud.

I tackbönen talade Paulus om att bära frukt och växa. Då handlade det om evangeliets framgång. Nu tar han upp samma tanke men skiftar fokus till att det handlar om människornas sätt att leva. Förutsättningen för detta har vi i den nionde versen där Paulus just återknyter till att hela situationen bygger på människors frälsning. Och då ska vi inte ta det utifrån ett mängdperspektiv. Paulus är inte intresserad av antalet människor som kommer till tro, även om det inte är oviktigt, utan han ser det enskilt som att det är en seger för var och en som får del av det eviga livets gåva. Hade inte evangeliet utbrejts hade han inte kunnat tala om det han nu gör. Men eftersom det är en verklighet att människor kommit till tro på Jesus kan Paulus be som han gör, och då blir bryggan i den tionde versen så att ni ”på alla sätt kan”. Den andliga mognaden och tillväxten grundar sig på närheten till Gud. Det är inte fråga om att genom metoder eller andra medlare nå fram till Gud. Det är inte heller genom någon speciell insikt i morallära eller andra teorier som man kommer nära Gud. Helt kort säger Paulus att Gud har uppenbarat sin nåd i evangeliet, och genom att det är just det rena och sanna evangeliet som förkunnats har människorna också fått alla de yttre förutsättningar som behövs för att bli Kristuslika.

Den elffte versen bär vidare tanken om de goda gärningarna, om att leva värdigt Herren. Uthållighetens styrka fås från Gud, inte genom att man själv använder tekniker eller förlitar sig på andra saker än Jesus. För att förtydliga det kan vi ställa upp texten på följande sätt:

- Människor blir frälsta
- ...och uppfylls av kunskap om Guds vilja
- ...så att man lever värdigt Herren
- ...och växer till i honom.
- Då styrker Gud och ger uthållighet.

...och genom att tacka Fadern (1:12-14)

Det fjärde och sista verbet i avsnittet skiftar vårt fokus. Man kan säga att det för tillbaka tanken till det Paulus också började med:

Tacksägelse. Men också det relateras mycket tydligt till kärnan i den tackbön som Paulus bad i vv 3-8, där pulsslaget och själva hjärtat finns i vittnesbördet att människor blivit frälsta. När Paulus nu återvänder till tacksägelsen är det väldigt tydligt att basen för den är just detta med vår frälsning. Vv 12-14 blir en övergång till en form av lovprisning som sedan följer i proklamationen i vv 15-20. Där motiverar Paulus å ena sidan grunden för vår frälsning, samtidigt som han å andra sidan lägger det teologiska fundamentet för den läromässiga undervisning som sedan följer.

När Paulus talar om frälsningen blir det en mycket tydlig uppdelning mellan det som varit och det som nu är. Tiden utan Kristus beskrivs som mörk och underförstått mycket svår. Argumentet som han anför påminner mycket om uttåget ur Egypten. Från att ha levt i slaveri med en härskare som vägrat släppa greppet, tågar folket genom Guds ingripande raka vägen till friheten på andra sidan Röda havet.

Paulus säger i 1:13 att Gud har frälst oss. I grekiskan använder han en tidsform av det verbet som får oss att förstå att det skedde vid ett speciellt tillfälle. Formen heter aorist och används bara om något i förfluten tid som inte upprepats. Man väljer ett aorist för att peka på en unik händelse, och här talar Paulus om att när synderna förläts på korset räddade Gud människorna genom Jesus Kristus. Går vi till andra kapitlet ser vi att aposteln fördjupar denna tanke genom att koppla samman vår frälsning med dopet. Precis som judarna blev frälsta genom vatten vid Röda havet, är det i dopet vi blir berättigade till arvet (2:11-14).

I förbönen talar Paulus om att Gud har frälst oss till sin älskade Sons rike. Detta är tydligt ställt i motsats till det mörker en människa vandrar i så länge hon inte bejakat frälsningen i Jesus. Kristus är, vilket vi kommer att se senare i brevet, överlägsen alla andra makter. Genom att tro på Jesus och följa honom står man inte längre under andra auktoriteter. Man står under Kristi auktoritet. Allt är färdigt en gång för alla genom att Jesus dog på korset, eftersom han då avklädde själafienden all makt och auktoritet.

Frälsningen behöver således inte upprepas. Som det står i andra kapitlet är skuldbrevet naglat vid korset. När nu Paulus talar om att vi är frälsta från mökrets välde, gör han det med ett aorist som förtydligar just denna specifika och enskilda händelse. Och när han längre fram i brevet kommer att angripa villolärorna så blir det mot bakgrund av att Jesu frälsningsverk är fullbordat.

Reflektion

I nästa kapitel kommer vi att titta på 1:15-23 där de sex första verserna är speciella på många sätt. Där framställer Paulus Jesu person på ett mycket starkt sätt, och det blir någon slags teologisk grund för den fortsatta argumentationen i brevet. Det är till den beskrivningen av

Jesus som Paulus sedan relaterar i fortsättningen. I 2:6 talar aposteln om att vi ska leva i Kristus eftersom vi tagit emot honom som Herren, och i 2:20 fortsätter han med en retorisk fråga varför vi fortsätter att leva på denna världens vis då vi ändå dött bort från det genom Kristus.

Om vi återkopplar detta till förbönen, är nyckeln utifrån den allra enklaste förklaringen: Allt du behöver är Jesus! Det är i honom du finner det du måste ha för att kunna fungera som en lärjunge, och om du utgår från det så kommer också alla andra bitar att falla på plats i lärjungaskapet. Herren kommer då att uppenbara för dig vad som är rätt och fel. Han kommer att ge dig insikt så att du klarar av att leva i den seger Jesus berett. Men förutsättningen är att du hela tiden tar din utgångspunkt i honom. Det är då du växer till i kunskapen om Gud, för att bokstavligt citera 1:10.

Vidare kan det också vara på sin plats att åter peka på hoppet. Det ligger alltid i botten av Paulus undervisning. I Rom 8:24 säger han ju rakt ut att vi är frälsta i hoppet. Här säger han nu att vi fått del av det arv de heliga har i ljuset (1:12), och i tredje kapitlet återkommer detta när Paulus säger att vi vet att det är av Herren vi ska få arvet som lön (3:24). Det är något som finns redan här och nu, men som ändå väntar på sitt slutliga verkställande när vi i härlighet får tåga in till det himmelska bröllopet.

I spänningen mellan redan-nu-men-ännu-inte lever och verkar vi kristna. Som diplomaten är ett sändebud hos främmande makt, är också den kristne Guds sändebud i den värld som hon inte äger något medborgarskap i. Likt diplomaten står den kristne inte under de lagar som råder i världen, utan genom frälsningen står hon under Jesu Kristi lag på samma sätt som diplomaten står under den utsändande maktens lagar. Därför blir avslutningen de starka orden i 1:14 att i honom har vi blivit friköpta och fått syndernas förlåtelse.

Proklamationen

Kol 1:15-23

i honom som är den osynlige Gudens avbild, förstfödd före allt skapat. Ty i honom skapades allting i himmelen och på jorden, synligt som osynligt — tronänglar, andemakter, furstar, väldigheter eller vad det vara må. Allt har blivit skapat genom honom och till honom.

Han är till före allting och allting äger bestånd i honom. Det är också han som är huvudet för kroppen, Kyrkan. Han är begynnelsen, den förstfödde från de döda, för att han skulle vara den främste i allt. Ty det behagade Gud att låta all fullhet taga sin boning i honom och att genom honom försona allt med sig, sedan han stiftat frid genom blodet på hans kors. Genom honom skulle så ske med allting, både på jorden och i himmelen.

Också åt er har han berett försoning, åt er som förut var bortkomna och fientliga mot Gud i hjärtat genom era onda gärningar. Gud har försonat er i Kristi jordiska kropp, genom hans död, för att kunna ställa er fram inför sitt ansikte, heliga och obefläckade och skuldlösa — om ni nämligen står fast i tron och förblir orubbliga på grunden, utan att vika en hårsman från löftena i det evangelium som ni fått höra, det som blivit förkunnat bland allt skapat under himmelen och som jag, Paulus, blivit satt att tjäna.

Vägen in i denna text berördes i 1:13 som säger att vi är frälsta. Här använder Paulus tidsformen aorist som pekar på en punktuell händelse. Vi är friköpta och vi har fått förlåtelse för våra synder. Allt är klart genom Jesu liv, död och uppståndelse. På den basen kan vi ta oss an fortsättningen som så tydligt klargör vem Jesus är.

Den stora utmaningen, och inte minst svårigheten, är dispositionen. Vi kan välja många olika ingångar och sätt att ställa upp texten för att försöka

förstå den bättre. Tidigare har jag nämnt den särprägel som Kolosserbrevet är behäftad med, att det är fullt av ekon – tankegods som först introduceras och som sedan återkommer med någon form av variation. Detta sker i större skala med ordentligt mellanrum (t.ex. 1:19 och 2:9), men också i betydligt mer avgränsade avsnitt. Jag har valt att dela upp avsnittet i fyra delar som bygger på en typ av dessa ekon, där en tanke återkommer två gånger. Man kan tala om någon slags parallellism där tankarna kan sägas följa varandra parallellt.

1. Jesus är sann Gud

Det första vi har att titta på är frågan om Jesu gudom. Där finns ju också själva kärnan i problemet, att man försökt tona ner – eller möjligen ta bort – den verklighet som Bibeln är så tydlig med: Att Jesus är Gud. De två uttryck jag personligen väljer att samla tankarna kring är

1:15 Osynlige Gudens avbild – 1:19 Fullheten behagade bo i honom

Paulus har hela tiden en tydlig linje i det han säger, där han ofrånkomligt kopplar samman oss med Gud genom Jesus Kristus. Därför kommer vi i det tredje kapitlet att se hur det inte bara är fråga om att Jesus är Guds avbild, utan att också vi är skapade till Guds avbild – något som gick förlorat genom syndafallet men som återupprättas i Kristus.

Parallellen vi har här är dels den direkta utsagan om att Jesus är den osynlige Gudens avbild, men också att Gud beslöt låta hela fullheten bo i honom. Det finns några olika verser man kan använda för att ytterligare förstå denna tanke. Det är framför allt Hebr 1:3 som tydligast vittnar om kärnan och budskapet i denna tanke: "Sonen utstrålar Guds härlighet och uppenbarar hans väsen." (SFB) Men även Rom 1:3 är tydligt i den här saken genom talet att Sonen bevisades vara Guds Son trots sin mänskliga natur. Lämnar vi Paulus och går till evangelierna, har vi Jesu egna utsagor om att han och Fadern är ett. Johannes skriver i sin prolog att "Ingen har någonsin

sett Gud. Den Enfödde, som själv är Gud och står Faderns hjärta närmast, han har gjort honom känd.” (Giertz Joh 1:18)

Treenigheten kan vara svår att förstå, och vi vet även av flera bibliska texter att detta är en stötesten för många judar: Gud är en och kan omöjligt ha en son. Visst är det så att Gud är en, och visst blir det svårt att rent logiskt få ihop att Jesus som för våra ögon är fysiskt skild från den osynlige Guden ändå är Gud. Och människa. Vi har trots allt en ofrånkomlig grund i denna sanning vare sig vi förstår den eller inte. Och hela Gamla Testamentet förbereder Jesu ankomst i just den andan. Men för judarna hänger fortfarande slöjan för ögonen och de har inte förstått att Guds Ande måste ”avslöja” denna verklighet för dem. För världen blir detta å andra sidan en stötesten som orsakar ständiga fall när man på ett rationellt sätt försöker förklara. Vi kan inte det, och det är något som vi helt enkelt bara kan ta emot i tro.

Paulus deklarerar ändå tydligt att Jesus är Gud. Underförstått: Vill du lära känna Gud och se vem han är – se på Jesus. Vill du förstå vem Gud är (så långt det är möjligt) kan du också bara göra det genom att se på Jesus. Han uppenbarar Guds väsen och den totala fullkomlighet Gud är finns också i Jesus.

2. Jesus är skapelsens Herre

Den andra lärdomen vi kan dra ut ur detta avsnitt är att Jesus är hela skapelsens Herre. Det skulle kunna beskrivas utifrån två nivåer: Jesu preexistens och hans suveränitet. Om vi ställer upp det kan vi göra det på följande sätt:

1:15 Förstfödd före allt skapat – 1:17 Han är till före allting

1:16 I honom skapades allt – 1:17 Allt består genom honom

Själva preexistensen, att Jesus fanns före skapelsens morgon, är egentligen bara en direkt följd av det fastslagna i föregående sats: Att Jesus är Gud.

Men det finns ändå en inte helt oviktig nyans i detta som är värd att lyfta fram - något som kan stödjas på tanken i Hebréerbrevets första kapitel. Det finns nämligen en tydlig skillnad mellan att vara född och att vara skapad.

Om vi åter påminner oss att det fanns ett tydligt ifrågasättande av Jesu gudom i Kolosse, och att han snarare jämfördes med änglarna än sågs vara Gud, ser vi i Hebr 1:4 ff att det där talas om att Sonen är större än änglarna just för att han är född och inte skapad. Hela resonemanget bygger på skillnaden mellan Sonen och änglarna, och även om det finns många saker som änglarna inte äger så är den direkta skillnaden att Gud skapat änglarna medan Sonen är född. Han fanns före änglarna och även före allt det andra skapade också. Därför är det också ofrånkomligt att säga att Jesus är skapelsens Herre.

Från det största till det minsta - allt hålls samman i honom. Inget går utanför den ramen eftersom Jesus är Gud. Det är också vad Jesaja talar om när han säger att Gud håller hela universum i sin hand, där han spämt ut stjärnorna över himlavalvet med sina fingrar (Jes 40:12 och 48:13). Vi äger ingen rätt - och framför allt har vi ingen möjlighet - att tona ner Jesu position i detta. Hela vårt oändliga universum är inneslutet av den Gud som är oändligt mycket större än det oändliga.

I ljuset av dessa tankar är det därför intressant att den Gud som är så obeskrivligt stor, ändå har kommit hit till vår lilla planet för att dela våra villkor och vara som en av oss. Om vi fortsätter att fundera kring att precis allting i hela skapelsen hålls samman i honom, blir det inte mindre förunderligt att tänka på hur väl han känner oss var och en. Vi är kända redan i moderlivet, och våra huvudhår är räknade på vår hjässa.

När vi talar om Jesus Kristus är det därför inte bara "någon" som vem som helst. Inte heller en ängel som förvisso är mer än oss människor men ändå som har en bit kvar till Gud. När vi talar om Jesus måste det göras utifrån den klara vetskapen att allting finns till i, genom och till honom.

3. Jesus är församlingens Herre

När detta är sagt utifrån de gigantiska och oändliga perspektiven, fortsätter Paulus i den artonde versen med att säga att Jesus är församlingens Herre. Därför kan inte någon människa eller ängel ha något anspråk på att vara förmer än Jesus. Därför menar Paulus att det är Jesus vi måste lyssna på och lyda.

Jesus är huvudet. Även om den judiska teologin förlägger vårt innersta till det vi kallar hjärtat, så får vi i detta inte blanda samman begreppen. Även om livet utgår från hjärtat i den judiska teologin, är det en parallell tanke Paulus rör vid här. Livet, impulserna, direktiven – allt kommer från huvudet. Det är Jesus som regerar också församlingen.

Aposteln berör detta när han något senare skriver brevet till efesierna. Där talar han om att Kristus är huvudet, och att hela kroppen får sin tillväxt från honom (Ef 4:16). Just det avsnittet är inte helt ointressant utifrån situationen i Kolosse, för Paulus skriver till efesierna att villoläror motverkas just med att vara stadigt rotad i Kristus. Det är han, Jesus, som är källan för varje troendes andliga tillväxt och det är även han som är målet för oss – att bli lik honom. Det kan aldrig vara fallet att metoder, strategier eller till och med idéer från världen eller andra religioner ska inspirera församlingen. Det är Kristus som är huvudet och det är från honom livet och kraften kommer så att församlingen kan övervinna världen.

4. Jesus är världens Frälsare

Den fjärde och sista proklamationen i denna kristologiska hymn är att Jesus är världens Frälsare. Vi ser det i vers 18 och 20 som vi också kan ställa upp parallellt.

1:18 Förstfödd från de döda – 1:20 Försona allt med sig

I Paulus teologi finns det något som man kallar för Adamkristologi. Det återkommer på några ställen, och här har vi ett som kan sägas tangera den tanken. I Rom 5 är det tydligt när Paulus talar om att synden kom in i världen

genom en människa, vilket också resulterat i fördömelse för alla människor. Men motpolen är då hur också rättfärdigheten kommit oss till del genom Guds nåd i Jesus Kristus (Rom 5:18).

Även om vi vet att både Jesus och profeter i Gamla Testamentet väckt upp döda, så finns det ändå en avgörande skillnad. Genom Jesu död helar Gud den fallna skapelsen. Den synd som stått som ett oöverstigligt hinder för varje människa allt sedan fallet i paradiset, har genom Jesus blivit utraderad och övervunnen. Han bryter en väg genom döden till livet, vilket också återkommer i andra kapitlet där Paulus mycket tydligt talar om dopet och frälsningen.

I kraft av Jesu blod återupprättas skapelsen. Det som Gud genom det gammaltestamentliga offret så tydligt förklarat blir uppenbarat i Jesus. Ja, ända från Abels blod via tabernaklet och templet har människan fått lära sig att det enda som kan bringa rättfärdighet till den fallna mänskligheten är ett blodsoffer. Tidigare upprepades det varje år på försoningsdagen, men genom Jesus blev det en gång för alla fullbordat så att allt försonas med Gud. Eller som Paulus säger: Jesus stiftar frid mellan människan och Gud genom att han ger sig själv som offer i vårt ställe.

Om man summerar detta blir det tydligt att dessa fyra pelare i denna kristologiska hymn blir något av en trosbekännelse. Proklamationen är att Jesus är Gud – Skapelsens och församlingens Herre, världens Frälsare.

Tre påståenden

Jag skulle vilja avsluta kapitlet med att helt kort ge en tolkningsnyckel till de verser som följer på denna beskrivning av Jesu gudom. När Paulus förkunnat denna sanning ger han tre korta påståenden om frälsningen.

a) Frälsningens faktum (1:21)

Ni som en gång var främmande inför Gud har han försonat med sig

En viktig sak som vi behöver komma ihåg är "skillnaden". Det finns ett då och det finns ett nu, ett före och ett efter. Genomgående blir det uppenbart när vi läser vad Paulus skriver i sina brev, att det är skillnad mellan att vara frälst och att inte vara frälst. Genom frälsningen hamnar du i ett nytt sammanhang. Du får ett nytt liv som radikalt skiljer sig från det gamla livet utan Gud.

Vi ser det inte minst i de paulinska doptexterna, av vilka vi kommer att behandla den i Kol 2 i ett senare kapitel. I Rom 6 talar Paulus tydligt om att syndens makt bryts över den som tror och blir döpt. I Galaterbrevet talar han om att det är Kristus som lever i honom och så vidare. Efter att ha målat upp en väldigt stark bild av vem Jesus är, skiftar han fokus och sätter kolosserna i relation till denne Frälsare. I förlängningen alla troende, det vill säga också oss.

"Ni som en gång var främmande inför Gud har han försonat med sig." Det är vad man kan kalla frälsningens faktum. Eller kanske man ska säga obestridliga faktum. Allt är redan klart! På korset fullbordade Jesus frälsningsverket och försoningen är en gång för alla utverkad. Nu ligger ansvaret hos varje enskild människa. Vill vi ta emot, eller vill vi inte ta emot frälsningens gåva?

b) Frälsningens avsikt (1:22)

Han vill låta er träda fram inför sig

Den andra delen av frälsningen kan man kalla för frälsningens avsikt. Den består helt enkelt av Guds vilja att alla människor ska bli frälsta, som Paulus säger till Timoteus. Det är inte någon illusion. Det är inte något tankegods eller någon filosofi. Det är den största av realiteter! Den skadade relationen som allt sedan syndafallet separerat människan från Guds ansikte är i Jesus upprättad och helad. Heliga och fläckfria vill han åter se oss inför sin tron.

c) Frälsningens villkor (1:23)

Om ni står fasta i tron och bevarar hoppet

Slutligen talar Paulus om frälsningens villkor, att vi står fasta i tron och bevarar hoppet om denna frälsning. I Rom 8 talar han om att vi är frälsta i hoppet, och detta är också något som är den bärande tanken i den inledande tackbönen: Hoppet är grund för tron och kärleken.

Reflektion

Idag tenderar kristna att tala mer om Gud som en kraft snarare än att "Ordet blev kött och bodde bland oss" (SFB Joh 1:14). Många gånger är det säkert utan någon bakomliggande tanke. Även om treenigheten är komplex som jag säger ovan, är det viktigt att inte "tappa bort" Jesus och bara se Gud som något diffust i fjärran. Anledningen till Paulus mycket tydliga proklamation är just att församlingen i Kolosse fått en skev syn på Jesu person. Därför är det viktigt att också idag lyfta fram de fyra pelarna i den kristologiska hymnen: Jesus är sann Gud, skapelsens och församlingens Herre, världens Frälsare.

Apostelns tjänst

Kol 1:24-2:2

Nu gläder jag mig över att få lida för ert bästa. Jag fullgör vad som ännu fattas i de Kristuslidanden, som min kropp måste utstå. Jag gör det till godo för hans kropp som är kyrkan. Det har blivit min lott att vara hennes tjänare, enligt det uppdrag från Gud som blev mig givet och som gäller också er.

Jag måste fullgöra allt det jag fått mig ålagt i fråga om Guds ord, och förkunna den hemlighet som alla tidsåldrar och släkten igenom varit fördold, men nu har uppenbarats för hans heliga.

För dem ville han kungöra, hur rik på härlighet den är bland folken, denna hemlighet som heter Kristus i er, ert hopp om härligheten. Det är honom som vi predikar, vi som förmanar var människa och undervisar var människa i all vishet för att kunna ställa fram var människa fullkomlig i Kristus. För det målet är det jag sliter och kämpar, buren av hans kraft som så mäktigt verkar i mig.

Jag vill nämligen att ni skall veta, hur hårt jag kämpar för er och för dem i Laodikea och alla andra som inte lärt känna mig personligen. Jag vill att deras hjärtan skall styrkas och att de skall bindas samman i kärlek och få uppleva hela rikedomerna av en fast och genomtänkt tro och så lära känna Guds hemlighet, Kristus.

Som alltid kan det vara bra att börja med att försöka hitta en struktur på texten innan vi börjar analysera den. Som jag sagt tidigare finns det givetvis olika sätt att göra det på, och därför vill jag också framhålla att nedanstående uppställning är ett av flera möjliga sätt.

- 1:24 I församlingens tjänst
1:25 Uppdraget är att förkunna Guds ord
1:26-27 ...som är en uppenbarad hemlighet
1:28 Paulus förmanar
1:29 ...för att människor ska bli Kristuslika
2:1-2 En summering av tjänsten

1. Grunden

Här finns det initialt en bas som jag tror att Paulus framställer för att visa på sin position inför de tillrättavisningar som sedan kommer. Från det andra kapitlet och framåt handlar det om att med läran om Kristus "bemöta" de villolärar som hotar att splittra församlingen – eller som rent av kommer att föra hela församlingen till avfall. Vi vet ju inte så mycket om den direkta situationen, utan vi får bakvägen försöka ringa in den problematik som Paulus argumenterar mot. Och eftersom ord kan sägas stå mot ord här, blir det viktigt att för församlingen visa på det fundament man står på.

Ställer vi 1:24 bredvid 2:1 ser vi att avsnittet börjar och slutar med samma tankegång: Paulus relaterar till sitt uppdrag att betjäna församlingen. Aposteln pekar på hur han utger sig för dem och inte äger några själviska motiv, att han ytterst relaterar till Kristus och strävar efter att fullgöra hans vilja. ...uppfyller jag i mitt liv för hans kropp... hur stor kamp jag har för er...

Sin vana trogen är aposteln ödmjuk. Låt vara att han bitvis kan vara mycket skarp i sina förmaningar. Men han försöker inte vinna något själv på sitt uppdrag. Den bästa texten som på alla sätt och vis framställer just Paulus tjänst och hur han resonerar kring det, finner vi i 2 Kor 10-11 där han direkt konfronterar församlingen om sin tjänst i förhållande till irrlärare som hotade splittra församlingen. Och det finns några viktiga saker därifrån som vi kan bära med oss till Kolosserbrevet:

2 Kor 10:3 Vi strider inte på världens sätt...

Redan i början av första brevet till församlingen i Korint förklarar Paulus, vilket också måste varit uppenbart för dem, att det inte var i mänsklig vishet och kraft han hade kommit. Precis som Jesus säger i Mark 16:20 lät Gud bekräfta ordet genom de tecken och under som åtföljde. Paulus är mån om att också hans tjänst ska bygga på Guds kraft, och då är det inte längre fråga om en intellektuell överbevisning i förhållande till irrlärarna.

2 Kor 10:13 Vi följer Guds kallelse för vår tjänst...

Nyckeln till Paulus framgång var just hans förmåga att arbeta i den kallelse Gud lagt på hans hjärta. Att se Guds vilja och att förstå när rätt tid är. Tänk bara hur Anden hindrade Paulus från att nå vissa områden under hans missionsresor. Mänskligt sett är vi många som nog skulle leta ursäkter och gå efter vår egen vilja, men Paulus var fast i att följa Guds vilja och kallelse.

2 Kor 11:2 Jag tjänar er, inte mig själv...

Det är det utgivande perspektivet som oftast skiljer Guds folk från världens. Den osjälviska tjänsten. Det handlar inte om att bygga någon plattform för egen del – det handlar om att betjäna människorna på samma sätt som Jesus en gång har visat (Matt 10:45).

Återgår vi då till Kolosserbrevet ser vi att Paulus talar om sig själv som församlingens tjänare. Det är inget "Paul's Ministries" eller något liknande. Han utger sig själv för de kristna runt om i världen. Han lider för dem och kämpar målmedvetet för varje människa. Också det bekräftas av att han inte tog betalt för sin evangelisation. Han var aldrig anställd av församlingarna, utan han hade hela tiden sitt tältmakaryrke för att de inte skulle kunna säga något emot honom. Han levde helt enkelt utifrån det Abraham hade talat om när han fick bocken att offra istället för Isak: Herren är min försörjare.

2. Uppdraget

Ganska tydligt framhåller Paulus att det är Gud som är hans uppdragsgivare. Det är inte i eget intresse han far runt i världen för att

skapa sig ett namn. Från den basen talar han sedan om varför han gör det. Han påminner dem om att Gud har sagt åt honom att predika Guds ord överallt.

Detta hade Jesus framhållit som alla kristnas uppdrag. "Där ni går fram ska ni predika: Himmelriket är nu här" (SFB Matt 10:7). Sammanhanget där är att Jesus sänder ut de tolv lärjungarna, och anledningen till det hittar vi egentligen i slutet av nionde kapitlet där Jesus blir så berörd av tillståndet i världen: Människorna är rivna och slagna, som får utan herde. Det är också grunden för hela frälsningsplanen. I Rom 10:13 blir vi påmind om de välkända orden att den som åkallar Herrens namn kommer att bli frälst. Några verser längre ner skriver Paulus sedan att tron kommer av predikan.

Ställer vi nu detta i relation till Paulus tjänst som han framställer det i Kolosserbrevet, förstår vi varför han tar till orda. Aposteln behövde påtala att hans uppdrag var direkt förbundet med Gud själv, och att det enbart var för kolossernas egen skull han nu tvingades skriva till dem i denna lärosak.

3. Budskapet

Om uppdraget är att predika Kristus så finns det all anledning att tränga lite djupare i det. Allra helst som det i församlingen figurerade åsikter som just ifrågasatte detta. Och även om Paulus lite längre fram i brevet kommer att bemöta dessa villoläror, och även om han tydligare än någon annanstans har framställt Jesu gudom i hymnen som vi såg i förra kapitlet, så sveper han ändå förbi kärnan ännu en gång. Uppdraget är att förkunna Kristus, och förkunnelsen är enligt 1:27 "Kristus i er, ert hopp om härligheten".

I den inledande tacksägelsen (vv 3-8) framgår det att hoppet är grunden för kärleken och tron. Nu blir vi åter påmind hur centralt hoppet är i den paulinska teologin. Nyckelversen där är Rom 8:24 där aposteln talar om att vi är frälsta i hoppet. Hur det nu än är så har vi ju faktiskt inte nått ända fram även om vi redan här på jorden kapitulerar och ger våra liv till Gud. Vi

väntar ännu på den slutliga förlossningen då alla band och bojor är frigjorda, och vi får gå in i den himmelska härligheten.

Det äldsta brevet vi har av Paulus är Första Tessaloniker-brevet. Man kan se hur just de frågorna var aktuella där, och även om det finns några andra ställen som t.ex. 1 Kor 15 så är det ändå kanske i Tessalonikerbrevet som vi tydligast förstår Paulus syn på framtiden. "Bröder, vi vill att ni skall veta hur det förhåller sig med dem som har insomnat, så att ni inte sörjer som de andra, de som inte har något hopp. Eftersom vi tror att Jesus har dött och uppstått, så tror vi också att Gud skall föra fram dem som insomnat i Jesus tillsammans med honom." (SFB 1 Tess 4:13-14).

Där är det väldigt tydligt framställt. "Vi har ett hopp därför att vi tror på Jesu död och uppståndelse". När vi tror att Jesu liv ytterst handlar om oss själva händer det något med oss. Man skulle kunna säga att domen flyttas från framtid till dåtid. Den dom vi rättmätigt borde få den dag vi står inför Guds domstol, har plötsligt förflyttats till Golgata där Jesus dör för våra synder. Vänder vi tillbaka till Kol 1:25 så talar Paulus om att det är just det här som är Guds ord. Sedan säger han att det varit en hemlighet som varit fördold genom tider och släktled, men som nu uppenbarats för de heliga.

Här behöver vi påminna oss om att detta fortfarande är en hemlighet för dem som ännu inte har Guds Ande. För den som väljer att avfärda Jesus är försoningen med Gud en dårskap. Men, för att citera Paulus: "Närhelst någon omvänder sig till Herren tas slöjan bort. Herren är Anden och där Herrens Ande är, där är frihet. Och alla vi som med avtäckt ansikte skådar Herrens härlighet som i en spegel, vi förvandlas till en och samma bild, från härlighet till härlighet. Det sker genom Herren, Anden." (SFB 2 Kor 3:16-18).

Utan Guds Ande ser och förstår man inte vad Paulus talar om. Guds ord bär på en stor hemlighet som endast kan förstås och bli levande genom att man förenar sitt liv med Jesus Kristus. Därför blir budskapet så viktigt, och det är just det Paulus försöker förklara för församlingen i Kolosse: "Kristus i

er, ert hopp om härligheten". När vi går vidare med det andra kapitlet kommer vi att se hur han just utifrån detta med enfass påtalar att om vi nu tillhör Kristus behöver vi inte något annat. Det är från honom livet utgår, och det är också den bärande tanken i varje predikan Paulus håller. I varje brev han skriver, även när det är fråga om förmaningar, så är det alltid ett starkt fokus på frälsningen i Jesus.

4. Målet

Målet för Paulus är att ställa fram varje människa som fullkomlig i Kristus. Detta är något som lätt kan gå förlorat för oss i en tid där ytlighet och enkelhet ofta lovprisas. I apostelns undervisning är det dock ganska genomgående att han talar om andlig mognad, och på olika sätt arbetar för att de människor han ansvarar för också ska växa till i sin tro och överlåtelse. Utifrån Paulus resonemang kan vi därför lära oss åtminstone tre viktiga saker i denna sak.

a) Undervisning är viktigt

Psaltaren börjar ganska skarpt med en tydlig uppmaning: "Salig är den som inte följer de ogudaktigas råd och inte går på syndares väg eller sitter bland bespottare utan har sin glädje i Herrens undervisning och begrundar hans ord dag och natt." (SFB Ps 1:1-2).

Vi vet att man medvetet eller omedvetet färgas av de människor man umgås med. Så är det givetvis också ifråga om Herren. Om vi avhåller oss från gemenskap med honom och låter våra liv fyllas med en massa andra saker kommer det också att visa sig i våra liv. Och omvänt kommer vi att präglas av Kristuslighet när vi umgås med honom i bön och studium av Bibeln. Ett välkänd ordstäv säger att munnen talar det som hjärtat är fullt av. Den viktiga frågan torde alltså vara vad vi stoppar in i vårt hjärta. Psalmisten är mycket tydlig i den saken. Den som begrundar Guds ord regelbundet är också den som i sann mening kan säga sig vara lycklig.

När Paulus talar om att ställa fram varje människa som fullkomlig i Kristus, gör han det i direkt relation till förkunnelsen. En förkunnelse som givetvis äger sin rot och grund i Skriften.

b) Förvalterskapet

Vi kommer aldrig att bli fullkomliga eller perfekta här på jorden, men vi har ändå ett ansvar att förvalta de gåvor vi fått. Eller tydligare uttryckt: Vi har ett ansvar för hur vi lever våra liv. Detta är något Jesus knyter an till i sitt tal om de sista dagarna. I liknelsen i Matt 25:14 ff talar Jesus om de tre männen som fick talenter att förvalta i väntan på sin herres återkomst.

Det är en liknelse som inte får läsas utifrån att värdera antalet talenter. I ett jämställdhetsfixerat samhälle som vill fresta oss att börja tolka budskapet med skepsis utifrån det. Men poängen är inte storleken på gåvorna, utan vad Jesus talar om är framför allt hur var och en väljer att förhålla sig till gåvan de fått att förvalta. När Paulus nu uppenbarar sitt mål för oss, att alla ska ställas fram fullkomliga i Kristus, är det något vi behöver se utifrån att vi själva har ett ansvar i detta. Vad gör vi med det vi fått från Herren? Hur lever vi våra liv?

Det finns ytterligare en dimension av detta med fullkomligheten också. Det ska absolut inte ses som en alternativ tolkning, för det hör ihop med vårt ansvar att förvalta Guds gåvor. När Paulus nu talar om att ställa fram alla människor fullkomliga i Kristus så handlar det också om att få människor att i tro smälta samman med det evangelium han predikat.

Du kanske minns berättelsen om Belsassars gästabad som vi finner i Daniels bok. Där skrev en hand på väggen att kungen var vägd på en våg men befunnen för lätt, och att han genom sina orättfärdiga gärningar dragit Guds dom över sig. Vi skulle i förlängningen av det kunna säga att också vi vägs på en våg inför Gud. Men den som gett sitt liv till Jesus och vill vandra tillsammans med honom, kommer inte att få höra samma budskap som Belsassar. Istället säger Gud till Jesu lärjungar: Du är frikänd i Kristus Jesus!

När Paulus talar om att vi blivit fullkomliga i Kristus är det inte minst i ljuset av frälsningen vi ska läsa det.

c) I väntan på hoppet

Slutligen återkommer vi till hoppet eftersom det är så viktigt. Aposteln Paulus skriver: Guds nåd har ju uppenbarats till frälsning för alla människor. Den fostrar oss att säga nej till ogudaktigheten och de världsliga begären och leva klokt och rättfärdigt och fromt mitt i den tidsålder som ännu varar, medan vi väntar på den saliga uppfyllelsen av vårt hopp: att vår store Gud och Frälsare Jesus Kristus kommer åter i härlighet. (Giertz Tit 2:11-13)

I Kolosserbrevet talar aposteln om hur Guds hemlighet blivit uppenbarad. I brevet till Titus ser vi det tydligt när han talar om att Guds nåd uppenbarats till frälsning för alla människor. Utifrån det drar han ihop de tankar jag presenterat genom att säga att den fostrar oss till att leva ett liv till Guds ära medan vi väntar på att hoppet ska uppfyllas. Och hoppet är att Jesus ska träda fram i sin härlighet.

Livet och läran hör ihop precis som frukterna hör ihop med trädet de växer på. I Kol 1:6 skriver Paulus att församlingen fått känna Guds nåd så som den verkligen är. Därför är det viktigt att också betona att den helgelsen inte är detsamma som en gärningarnas väg till frälsning. Frälsningen är en fri gåva från Gud. Förvaltarskapet av våra liv något annat. Ändå hör de samman på ett ofrånkomligt sätt. När vi tar emot frälsningens gåva och närmar oss Jesus, formas vi allt mer av honom till hans avbild. Då säger vi nej till världen och ja till himlen. Det här är också något som Paulus fördjupar ytterligare i det tredje kapitlet.

Reflektion

Som jag framställt ovan är det högst troligt att Paulus själv aldrig besökt församlingen i Kolosse (se t.ex. Kol 2:1). Även om de med stor säkerhet visste vem han var, fanns det stor anledning för Paulus att framställa sin apostoliska kallelse och peka på sitt uppdrag. Vi vet av Galaterbrevet och

en del andra texter att det fanns en skara judaister som följde Paulus i spåren och på alla sätt försökte få församlingarna överge det evangelium som Paulus predikat. Även om problemet i Kolosse knappst hör samman med dessa judaister, förstår vi att det ändå fanns stor anledning för honom att visa på sin kallelse och sitt uppdrag för att ge legitimitet åt brevets polemik och apologetik.

När Paulus angrips i sin tjänst och kallelse, är han alltid noga med att sätta den i relation till den kallelse han fått av Jesus själv. Det är ingen personlig ministry. Han har sitt tältmakeri för att inte ligga församlingarna till last vad gäller underhåll, och insamlingar han gör går till andra församlingar och inte till den egna tjänsten. Till detta kommer också hans djupa förankring i Skriften. Vi ser hur Paulus hela tiden är mån om att förankra sin undervisning i Skriften, och hur evangeliet om frälsningen i Jesus ger oss ett hopp som inte kan besegras av denna världen då det är förvarat i himlen.

I det moderna västerländska församlingslivet kan det finnas all anledning att stanna upp och reflektera över dessa saker. Frestelserna för predikanter är stora att skapa ministries som allt för ofta slutar med att man faller för pengarnas och rikedomens lockelser. Även om motiven från början varit goda har man någonstans längs vägen tappat sitt fokus. Omkostnader och höga löner gör att de insamlade medlen snarare går till administration än hjälp till de behövande så som Skriften föreskriver.

Den onda cirkeln fortsätter sen i en fas där man tvingas lämna Skriften för att legitimera den egna verksamheten. Bibelord rycks ut ur sina sammanhang och en teologi utformas som inte finner stöd i Skriften som helhet. Även om man nödvändigtvis inte lämnar talet om himlen, riskerar man ändå att bli så upptagen av livet här och nu att det är där betoningen ligger i förkunnelsen. Det kan gälla allt från helanden till ekonomisk framgång. Budskapet blir mer och mer präglad av "här och nu" även om det finns ett tal om evigheten.

När det varit andliga genombrott har de präglats av en förkunnelse som varit mycket djupt förankrad i Skriften. Fokus har legat på människors frälsning, och talet om Jesu andra ankomst såväl som den himmelska evigheten har varit mer än en lära hos de troende. Det har varit ett genuint hopp som präglat lärjungaskapet på livets alla områden.

Vi behöver inte sträva efter att återupprepa det pionjärerna gjorde. Guds Ande kommer med en ständig förnyelse. Dock behöver vi bli präglade av den ande och längtan som de drevs av. Något som också tydligt framgår i de verser där Paulus beskriver drivkraften och motivet i hans apostlatjänst.

Kristus är nog

Kol 2:3-7

I honom ligger alla visdomens och kunskapens skatter förborgade. Detta säger jag för att ingen skall bedra er med bestickande ord. Ty även om jag är kroppsligen frånvarande, så är jag ändå med er i anden och gläder mig när jag ser den goda ordningen hos er och fastheten i er tro på Kristus.

Så som ni nu har tagit emot Kristus Jesus som er Herre, så förbli i honom, rotade i honom och uppbyggda i honom, fast förankrade i tron, alldeles så som ni blivit lärda, ständigt överflödande av tack och lov.

Kristus är allt du behöver

När vi nu kommer in i den direkta argumentationen mot villolärorna får vi inte glömma grundproblematiken, att villolärare gav Jesu person en position som inte är förenlig med Skriftens undervisning. Ytterst är det otänkbart för Paulus att ens nagga lite i kanten på evangeliet. Därför kan vi också förstå att den anpassning, och de försök, som vi idag ständigt möter när teologer, förkunnare och bibelläsare vill anpassa evangeliet till vår tid skulle vara totalt främmande för Paulus.

Den mest dramatiska och polemiska text vi har av Paulus är Galaterbrevet. Där möter vi en Paulus som mer eller mindre är rasande när judaister försökte förvränga evangeliet. Han går så långt att han säger att även om det till och med kom en ängel från himlen som predikade något i strid med evangeliet, så vore de under förbannelse (Gal 1:8). Sedan talar han om sin kallelse och bakgrund just som judisk lärare, men också hur han mötte Frälsaren och blev en ny människa i Kristus. Driven av den helige Ande kan han därför säga att han inte ens ett ögonblick gav vika från sin uppfattning av den enkla anledningen att evangeliets sanning skall bevaras (Gal 2:5).

Det här behöver vi påminna oss om eftersom det är samme Paulus som skriver till församlingen i Kolosse. Även om han inte behöver ta till de hårda orden, är det ändå med samma övertygelse och säkerhet som han förkunnar i Kolosserbrevet. För evangeliet, och det behöver vi ständigt påminna oss om, är oföränderligt. Visst kan man ändra retoriken och pedagogiken. Men budskapet är och förblir oföränderligt. Vi kan inte, som vissa i Kolosse, börja ändra synen på Jesu gudom, och vi kan inte som en del teologer idag förpassa det obekväma till historiens skräpkammare.

Från det här kapitlet får vi nu en mer konkret ingång till problematiken i församlingen, och för den som är uppmärksam får vi en ofrånkomlig ledtråd direkt i den tredje versen. Även om Paulus vänder på tanken, står det ändå ganska klart vad han menar. "I honom (Kristus) är vishetens och kunskapens alla skatter gömda". Någon har uppenbarligen förkunnat att det på ett visst område funnits källor utanför Kristus. Och det har då handlat om vishet och kunskap (Se t.ex. Kol 2:23). Men nu säger Paulus att även om man söker vishet och kunskap någon annanstans så är det ändå i Kristus som vishetens och kunskapens alla skatter är gömda. Kort sagt: Du ska inte gå utanför Kristus för att finna vishet och kunskap. Han stryker själv under det med orden i den fjärde versen: "Detta säger jag för att ingen skall bedra er genom falska förespeglingar."

Nu kanske det vid en snabb genomläsning inte säger så mycket. Vishet och kunskap är ord som vi använder med jämna mellanrum och i olika sammanhang. Övergripande kan man säga att innebörden av de två begreppen handlar om att "kunskap är att förstå sanningen" medan "vishet är dess tillämpning i livet". Kanske att det är så vi tänker när orden passerar i vårt dagliga bibelstudium.

Vishet (Sofia)

Vi bör vara försiktiga i tolkningsförsöken och inte dra dem för långt. Dock finns det en intressant tanke i begreppet vishet. Grekiskan har här ordet sofia. Vi är i svenskan vana ett suffix i somliga ord som knyter an till detta:

-sofi. Här ligger det väl närmast till hands att hänvisa till ordet filosofi, där första ledet filos betyder kärlek och andra ledet sofia alltså betyder vishet. Filosofi betyder bokstavligt "kärlek till vishet".

Nu ställer aposteln Kristus i kontrast till den vishet som man sökt på annat håll. Tittar vi lite längre fram i Paulus text, blir det ganska uppenbart att det funnits någon eller några som försökt framställa ett alternativ till den kristna tron. Paulus är tydlig när han i åttonde versen varnar för att de inte ska rövas bort av dessa filosofer. Från den sextonde versen och framåt förstår vi att det handlar mycket om regler och föreskrifter av olika slag. En typ av lagiskhet som liknar den judaism som Paulus argumenterar mot i framför allt Galaterbrevet. Allt detta är för honom nonsens, och aposteln kallar företrädarna för uppblåsta (Kol 2:18).

Kunskap (Gnosis)

Det andra ordet är kunskap, på grekiska gnosis. Det kom med tiden att byggas upp ett helt lärosystem kring detta som man kallar för gnosticism. Då det gäller Kolosserbrevet kan man säga att det närmast är fråga om någon slags förgnosticism eftersom det fortfarande befinner sig i sin linda. Något förenklat uttryckt kan man säga att kärnan i gnosticismen handlar om att skilja mellan ande och materia, och att det är fråga om att inhämta en viss kunskap för att uppnå den sanna kunskapen.

Ett exempel på en typiskt gnostisk tanke – som inte finner något stöd i Bibeln – är att man skiljer mellan Jesus och Kristus. Man menar att Jesus blev Kristus i samband med dopet, men att Gud inte kan lida och att Kristus därför lämnade Jesus när han gick in i sin lidandes kallelse. Det är mer komplicerat och mångfacetterat än så, men detta antyder något av hur tankebanorna kan gå inom de gnostiska lärosystemen.

De gnostiska dragen i Kolosserbrevet finner vi bland annat i begreppen kring de kosmiska makterna, att Jesu gudom ifrågasätts och även antydningar till att man genom särskilda övningar kan uppnå särskild

kunskap. Detta återkommer vi till i det avsnitt som behandlar slutet av Kolosserbrevets andra kapitel.

Paulus goda föredöme

I Kol 2:5 finns det en tydlig ton av uppmuntran och inspiration. Paulus pekar på goda sidor hos församlingen. Även om det kan vara något av krisläge rent ideologiskt, går han inte hårt åt dem trots att han är tydlig. Som en andlig fader talar han kärleksfullt och uppmuntrande om det som faktiskt finns och som är gott i församlingen. Detta är ju, ur ett själavårdsmässigt perspektiv, en nödvändighet. Dels för att behålla sitt förtroende, men också för att ha något att bygga vidare på. Om det bara är fråga om pekpinningar och hårda ord är det tveksamt att han skulle kunna gå vidare med att vägleda församlingen.

Rotad och förankrad i Kristus

Den sjunde versen har Bibelkommissionen översatt "lev då i honom, med rot och grund i honom." (B2000) Helge Åkesson, som har gjort en stilistiskt dålig men grundtextnära översättning, har valt att översätta "vandren i honom, rotade och uppbyggande eder i honom". Slutligen ser vi att Svenska Folkbibeln översätter "så lev i honom och låt er rotas och uppbyggas i honom".

Grekiskan har ett ord för att bygga upp, så därvidlag har Bibel 2000 gjort en liten teologisk omskrivning. Men eftersom Bibelkommissionen arbetade utifrån idiomet – sammanhangets innebörd – blir deras ordval ändå inte helt fel: Att leva med rot och grund i Kristus. Det är i direkt polemik mot villoläran vi ska läsa denna text, och då blir uppmaningen god att roten och grunden ska vara i Kristus och ingen annanstans.

Å andra sidan blir det lite av en tautologi att tala om rot och grund. För samtidigt finns det en andlig tillväxttanke hos Paulus: Att vi ska växa till i andliga mognad. Och det är så vi behöver förstå att han vill framställa det med det grekiska ordvalet. Mot ljuset av Efesierbrevets fjärde kapitel och

vikten av andlig tillväxt och mognad för att inte förledas av vindkast i läran, är det därför viktigt att peka på nyansskillnaden mellan de olika översättningarna här.

Följden av att vara rotad i Kristus och växa på den grunden är givetvis att man blir bättre rustad att vara lärjunge i en gudsfrånvänd värld. Det är vad Paulus vill förstärka med nästa uttryck om att vara förankrad i tron. När själafienden försöker påverka oss i våra liv tillsammans med Kristus, och när omständigheterna tornar upp sig som svåra prövningar, är utgången beroende av att vi har en tro förankrad i Kristus. Ps 37:5 kan vägleda oss i ett sunt förhållningssätt: "Överlämna din väg åt Herren, förtrösta på honom, han skall göra det."

Överflöda i tacksägelse

Slutligen ser vi att aposteln åter framhåller det som är så viktigt i den inledande bönen: tacksägelsen. För hur vi än vrider och vänder på tankarna så kommer vi alltid fram till en och samma sak: Allt utgår från Gud. Därför är det också naturligt och självklart att tacka och ära honom.

Reflektion

När både Jesus och Paulus talar om de sista dagarna, gör de det med allvar och tyngd inte minst ifråga om ett andligt avfall. Det är uppenbart av de bibliska texterna att det är svåra tider, och Jesus säger att de kommer att vara så hårda att Fadern kortar tiden för att någon över huvud taget ska överleva andligt. Tittar vi oss omkring är det lätt att förfäras. Vi har till och med kyrkliga företrädare som uppenbart och kraftigt avviker från den Bibliska förkunnelsen och den sanning kyrkan fått att förvalta. Vi ser hur välkända svenskar presenterar vad man skulle kunna kalla för hemmagjorda teologier, som media och allmänhet alltför ofta tar till sig som en vedertagen sanning utan att pröva det i bön.

Visst kan det fresta att gå hårt fram mot dessa heresier på ett sätt som som kan bli likt fariséernas retorik. I viljan att bevara evangeliets sanning blir man

hård och oförsonlig. Man glömmer då lätt bort människorna och uppdraget att faktiskt få med dem på vägen. Inte så att vi ska vara försiktiga och börja kompromissa i vår tro. Det är inte vad Paulus gör. Men han glömmer inte att uppdraget ytterst är att så långt det är möjligt få med sig människorna på vägen. Därför bärs tanken i Kol 2:6-7 av uppmaningen att hålla fast vid det man har. Det ni en gång bejakade, säger Paulus, släpp inte det!

Den enda vägen

Kol 2:8-14

Passa noga på att ingen rövar bort er med hjälp av en tom och bedräglig filosofi, som bygger på vad människor har lärt och bestäms av denna världens makter och inte av Kristus. Ty i honom — i hans kropp! — bor hela gudomens fullhet, och i honom äger ni den fullheten, i honom som är huvudet för alla furstar och väldigheter.

I honom blev ni också omskurna. Den omskärelsen gjordes inte med händer, utan ni avkläddes er gamla människa. Så är det med Kristi omskärelse. Ni blev begravda med honom i dopet. Där blev ni också uppväckta med honom, genom tron på Guds kraft, hans som uppväckte honom från de döda. Också er som var döda genom era synder och genom ert oomskurna hjärtelag, också er väckte han till liv tillsammans med honom.

Han har förlåtit oss alla våra överträdelser och utplånat det skuldebrev som punkt för punkt förklarade oss skyldiga. Det skaffade han undan genom att spika fast det på korset.

Den nödvändiga grunden

Paulus har fram till detta avsnitt lagt en gedigen grund ifråga om att sätta Jesus i centrum. Han är mån om att hela tiden ha Jesus som utgångspunkt, och det är intressant inte minst med tanke på att ett grundproblem i församlingens omgivning varit att man ringaktat Kristi position. Man har försökt tona ner Jesus och lyft fram andra saker istället. När vi nu kommer in i den fortsatta texten har vi därför en tydlig bas att stå på. Det är också nu som Paulus ganska konkret börjar angripa de problem som föranlett Epafros att kontakta honom för att få teologisk hjälp.

I det förra kapitlet berörde jag frågan om filosofi som bokstavligt kan översättas med "kärlek till visheten". Om vi börjar där, utan att direkt gå in på filosofins innehåll, får vi genast grepp om den problematik som Paulus vill komma åt. Han talar om att den lära, filosofi, som fanns skapar fångenskap. I förlängningen är det något som behöver ses i direkt opposition till den frihet som Jesus ger. Paulus påtalar att filosofin bygger på mänskliga traditioner och stadgar och inte på Kristus.

Här finner vi problematiken med syndafallet. I Första Mosebokens tredje kapitel läser vi om frukten på kunskapens träd som något förbjudet. Men ormen förför Eva med sina ord: "Den dag ni äter av den skall era ögon öppnas, så att ni blir som Gud med kunskap om gott och ont" (SFB 1 Mos 3:5). Låt mig genast få säga att all filosofi som sådan inte ska jämföras med detta. Det finns ändå ett uppenbart problem som vi kan koppla samman mellan syndafallet och det problem Paulus nu försöker komma åt, nämligen att kärleken till en viss kunskap har blivit centrum. Något som rövar bort människor från Kristus, enligt aposteln.

Denna kunskap är dessutom något som människor fött av egen kraft. Det är mänskliga traditioner och stadgar - inte vishet som den helige Ande fått föda in i människornas hjärtan. Därför är den också bedräglig, för den äger inte det liv som Gud förfogar över och som han vill ge oss. På samma sätt som frukten som Adam och Eva åt av är förförisk, är detta något som öppnar för en verklighet som vare sig är livgivande eller som för människor närmare Gud. För ett ögonblick kan den se god ut, men eftersmaken är bitter och konsekvensen förödande.

Teologer har jobbat med att försöka ringa in exakt vad denna filosofi och tradition i grunden är. Det finns utlöpare i förståelsen av ordval som gör att man lätt kan tänka sig något slags förignostisk tankesystem - bakåt kopplat till essenerna som skrev det vi idag kallar för Döda havsrullarna, och framåt inte minst mot 300-talets gnosticism som kommit att bli grund för många av de villoläror församlingen ställts inför genom åren. Vi kan inte med exakthet

fastslå lärans utformning och innehåll även om det lite längre fram i brevet finns öppningar till att söka förstå vad det är Paulus talar om.

Polemiken är dock tydlig hos Paulus. Det finns ett antingen eller. Antingen är man för Kristus och mot dessa villoläror, eller också är man mot Kristus och för dessa villoläror. Vad han med enfaset vill slå fast är att det inte går att kombinera tron på Kristus med andra läror. Den enda nödvändiga grunden finns i Jesus.

Kristi person och vår relation till honom

Nu kommer ett av alla dessa ekon som kännetecknar brevets stil. Jag har tidigare nämnt att det finns ett antal begrepp och tankar som Paulus initierar i början av brevet, för att sedan låta dem återkomma på olika sätt och därigenom förtydliga det han vill säga. Dessa begrepp är dessutom på olika sätt kopplade till det som är de läromässiga problemen i Kolosse.

Kol 2:9 kan tyckas inklämd i ett resonemang och drar kanske inte så många blickar till sig vid en genomläsning. Här finns ett eko från Kol 1:19. Verserna påminner om varandra även om det finns uppenbara skillnader. Till exempel innehåller Kol 1:19 inget subjekt i den grekiska texten, varför vi får göra en liten omskrivning för att göra texten hanterbar. Men det är inget innehållsligt problem då sammanhanget är så tydligt, och vi inte minst har Kol 2:9 att återkoppla till.

I korthet kan man säga att allt handlar om Kristi person. Falska lärare försöker ge Jesus en position bland änglar och andemakter.

Uppenbarligen har det också funnits en vilja att skilja mellan andligt och materiellt. Det synsättet är dock inte förenligt med Bibeln. Även Johannes talar om detta på ett tydligt sätt: "Varje ande, som bekänner att Jesus är Kristus, som kommit i köttet, han är från Gud" (SFB 1 Joh 4:2). Paulus är inte mindre uppenbar i detta om vi återgår till Kolosserbrevets första kapitel. Där förkunnar han att Kristus led döden i sin jordiska kropp (Kol 1:22). Två mycket tydliga uttalanden som visar att vi inte kan skilja Jesus och Kristus åt

som en jordisk och en himmelsk person. Detta blir tydligt när vi börjar detaljgranska versen, vilket vi kan göra utifrån tre fördjupande nivåer.

Gudomen

Paulus talar om att gudomen bor i Jesus Kristus. Här använder han ett oerhört starkt ord på grekiska. Det är dessutom ett så kallat hapax legomena vilket betyder att det bara förekommer på ett enda ställe i Nya Testamentet. Det blir hans första bevis på att Jesus är Gud.

Fullhet

Paulus stannar inte vid det utan förtydligar ytterligare genom att säga att gudomens fullhet bor i Jesus Kristus. Även här ser vi i grekiskan att Paulus använder ett ord för fullhet som är ett mycket speciellt uttryck. Han riktar in sig mot problemet i församlingen genom att välja det ord som vi av hela brevet förstår är något av ett slags nyckelbegrepp. Samma ord används i Kol 1:19 och senare även i Efesierbrevet. Det förekommer på andra ställen i Nya Testamentet men då på ett annat sätt, vilket gör att vi förstår att Paulus har ett syfte med ordvalet: Det är direkt polemik mot den lära som församlingen var besmittad av.

Hela

Slutligen kan vi notera att aposteln inte nöjer sig med det. Han säger att gudomens hela fullhet bor i Jesus Kristus. Alltså en totalitet. Något som gör att det är så övertydligt att det inte ska gå att missförstå vad han menar. Jesus är inte jämförbar med någon ängel. Han är inte något annat än Gud förkroppsligad.

Här vänder Paulus på tanken. Vad han gör efter detta odiskutabla uttalande om Jesu gudom, är att han drar in oss människor i resonemanget. Han visar på det syfte som Gud hade i det att han själv valde att stiga ner till jorden för att bli som en av oss. Kol 2:10 bär på samma tanke som Johannes rör vid i början av sitt evangelium: "Av hans fullhet har vi alla fått nåd, och åter nåd" (SFB Joh 1:16). Någon skrev följande ord:

Att ordet blev kött är källan till den nåd som är summan av all den andliga favör Gud vill ge alla människor /.../ Det kristna livet är ett konstant mottagande av det ena gudsbeviset i nåd efter det andra. (The Bible Knowledge Commentary)

Liksom vågorna hela tiden sköljer in över stranden, menar författaren att det är med Guds nåd så som den också uppenbarats för oss i Jesus Kristus. Calvin talade om att Guds välsignelse är Guds godhet i handling. Det är den praktiska syn och förståelse vi behöver ha när vi relaterar vårt lärjungaskap till Gud Fadern själv. Allt det som finns i honom, den seger som han vann över själafienden, allt det blir tillgängligt för oss när vi tar emot frälsningens gåva. Därför säger Paulus att också vi är uppfyllda i honom på ett alldeles unikt sätt.

Dopet och frälsningen

Nu övergår aposteln till att tala om frälsningen. Det är naturligt eftersom han dragit in oss i vad Jesus gjort. Från att ha talat om att vi är uppfyllda i honom, går han nu vidare med att förtydliga det i de två kommande verserna.

Valet av bildspråk kan få oss att förstå något av problematiken. Precis som i Galatien lär det ha varit judaister som försökt hindra judarna från att bli frälsta genom nåden i Jesus Kristus. Lagen och de judiska påbuden predikades med all säkerhet, och det tydliga tecknet för juden på förbundet med Gud är omskärelsen. Genom den är det uppenbart att det abrahamitiska förbundet fortfarande gäller. Andligt sett hade det givetvis en tydlig funktion av förkunnelsen om att döda köttet, men bruket och tilltron till det som ett nådesmedel hade blivit förfelat hos judaisterna.

Paulus flyttar nu blicken till nåden och den verkliga omskärelsen. Det är inte längre det yttre tecknet som är avgörande för gudstillhörigheten. Det är, för att låna ord från ett annat sammanhang, hjärtats omskärelse, som är avgörande. Och här finns det många trådar som löper ihop.

Jeremia rör vid dessa tankar i sin bok. Han talar om det nya förbundet och uppmanar till omvändelse (Jer 31:31-34). Där profeterar han om det nya förbundet och påtalar att det upprepar löftet från det abrahamitiska förbundet. Men han vidgar det genom att tala om att människorna genom Messias kommer att få ett nytt hjärta och en ny ande. Samtidigt, och det är huvudtemat i Galaterbrevet, står detta nya förbund i direkt motsats till Sinai-förbundet. Det var det som stack i ögonen på judaisterna. Nu ska vi inte tro att det gamla förbundet är ofullkomligt i sitt väsen. Problemet är nämligen inte förbundet utan människorna. Men vi vet också av bland annat Rom 3:20 att den lag som gavs i samband med Sinai-förbundet har som syfte att peka på synden. Det nya förbundet grundar sig därför inte på lydnad för Guds bud utan på syndaförlåtelsen. Och då är vi tillbaka till den nåd som jag nyss nämnde.

I den elfte versen för Paulus in ny tanke som han sedan kommer att använda på lite olika sätt. Han säger att vi i denna hjärtats omskärelse avkläds vår syndiga natur. I tredje kapitlet talar han om den gamla och nya människan i samma termer, och i Kol 2:15 finns också precis samma tanke om än i ett helt annat sammanhang. Vad detta handlar om är att allt det som hindrar människan från gemenskap med Gud blir neutraliserat. Den makt det äger över varje människa blir besegrad av Jesus genom hans liv, död och uppståndelse.

Till församlingen i Rom skriver Paulus att om en enda människas fall ledde till fördömelse för alla människor, så kom också en enda människas rättfärdighet att leda till frihet för alla (Rom 5:18). Den syndiga natur som är ett arv från den förste Adam blir av den andre Adam, Jesus Kristus, besegrad. Alla kommer att stå inför Gud på domens dag. Men nu säger Paulus om detta att det Jesus gör leder till en frikännande dom som i sin tur leder till liv. Så fortsätter han i den nittonde versen med att förklara att precis som en enda människas olydnad ledde till synd, leder en enda människas lydnad till vår rättfärdighet (Rom 5:20-21).

Den syndiga natur vi äger som en konsekvens av syndafallet, förklarar nu Paulus att vi avkläds i dopet. Där begravs vi tillsammans med Jesus för att i tron uppstå tillsammans med Jesus till det nya livet. Vi var döda på grund av våra överträdelser och vårt oomskurna hjärta. Nu lever vi tillsammans med Jesus Kristus.

Vad Paulus gör här, och det är ganska tydligt i Romarbrevets sjätte kapitel, är att han kopplar samman frälsningen med dopet. Eller för att utmana och dra det ytterligare till sin spets: Frågan är om inte Paulus till och med menar att dopet är en del av själva frälsningen. Med andra ord: Dopet är en del av frälsningsordningen. Aposteln talar om att vi genom dopet till döden är begravda med honom, för att vi därigenom ska förenas med honom i en uppståndelse som hans. Och i Kol 2:11-12 talar han klart om att vi avkläds vår syndiga natur genom hjärtats omskärelse och därigenom också begravdes med honom i dopet.

I fjortonde versen finns det också starka kopplingar till den judiska teologin och tanken på Sinai-förbundet, genom att Paulus uppenbart kopplar hela detta frälsningsskeende till den mosaiska lagen. Den kan inte på något vis hjälpa oss annat än med att visa oss på syndens fördärv, precis som Paulus skriver i Romarbrevets tredje kapitel. Ett tema vi också finner i berättelsen om Rut. Den närmaste (förste) återlösaren avstod sin rätt då han var oförmögen att ge liv. Han är Guds mönsterbild för lagen. Boas var den livgivande återlösaren och blir därigenom en av Gamla Testamentets stora Kristusbilder (Rut 4:5-6).

Reflektion

Paulus har efter bönen i första kapitlet lagt fundamentet i den kristologiska hymnen (1:15-20). Därefter beskriver han sitt uppdrag innan budskapet riktar in sig på de läromässiga problem man stått inför. Först i tanken att det enda vi behöver är Kristus. Nu förstärks det budskapet med tanken att han är den enda vägen. Några substitut behövs inte. Jesus är fullkomlig, och Gud erbjuder oss delaktighet i den fullkomligheten genom tro och dop.

I vår tid frestas vi hela tiden av de materialistiska och rationalistiska idéerna. Medvetet eller omedvetet. Syndafallets konsekvens verkar nå sin yttersta gräns i våra dagar. Tankar som präglar även delar av kristenheten säger att det finns livsavgörande saker också utanför Jesus. Vårt förnuft med de rationella tankarna gör Gud perifer, och det är inte ovanligt att man accepterar evolutionsläran som förklaringsmodell till livet. Somliga går så långt att man till och med vill kombinera evolutionsläran med en tro på Gud som skapare.

Vidare ser vi att också vår tid är präglad av gnostiska tankar. Det är inte bara i New Age detta slagit rot, utan även församlingen har i sitt sömndruckna tillstånd börjat acceptera dessa tankar. Det finns en allt mer utbredd syn som på olika sätt skiljer mellan andligt och materiellt. I förlängningen tonas Jesu gudomlighet ner, och allt fler delar av evangeliernas berättelse ifrågasätts. Texterna förmänskligas och Jesus blir mer och mer en vishetslärare bland andra.

Vad Paulus med enfaset vill slå fast är att det inte går att kombinera tron på Kristus med andra läror. Vill du tillhöra Kristus måste du också bygga ditt liv på honom. Det är bara han som kan frälsa oss ifrån fördömsen. Det är bara han som kan föra oss tillbaka till Gud efter det syndafall som genom Adam drabbat hela mänskligheten. Det är först när församlingen lever i detta som också Guds kraft blir förlöst - den kraft som bröt genom död till liv.

Mötet med villolärorna

Kol 2:15-23

Han avväpnade furstarna och väldigheterna och lät dem bli till skam inför alla, när han på korset triumferade över dem.

Låt alltså ingen döma er för det ni äter eller dricker, eller fordra att ni skall iaktta någon viss högtid eller fra nymånad eller sabbat. Sådant är bara en skugga av det som skulle komma, en skugga av Kristus, som är verkligheten själv. Låt inte er seger dömas bort av den sortens folk som gör ett stort nummer av sin ödmjukhet och sin ängladyrkan och gör sig märkvärdiga med sina syner och är uppblåsta utan skäl, genom något som köttet kommit på. Sådana har inte hållit fast vid förbindelsen med huvudet, Kristus. Och ändå är det genom honom som hela kroppen växer till på det sätt, som Gud vill, sammanhållen med hjälp av sina leder och band.

När ni nu har dött med Kristus, bort från denna världens makter, varför låter ni då sådana föreskrifter påläggas er — alldeles som om ni alltjämt levde kvar i världen? ”Rör det inte! Smaka inte heller på det! Snudda inte ens vid det!” Varför det? Alltsammans är ju till för att förbrukas genom att man använder det. Sånt är bara människors bud och stadgar. Visst har det börjat gälla för ”visdom”. En visdom som består i påhittad gudsdyrkan, i förödmjukelse och späkning av kroppen! Men någon heder är det verkligen inte! Det tjänar bara till att göda den gamla människan.

Fullkomlig seger

Det är i de flesta översättningar en avgränsning mellan den femtonde och sextonde versen. Jag har valt att göra avgränsningen i versen innan,

eftersom den femtonde versen på ett tydligt sätt blir det riktmärke Paulus har för att bemöta villolärorna från den sextonde versen.

Vi lyfter lätt fram korset och frestas till att tro att Jesu seger och hela försoningen sker på Golgata. Det är då Jesus utbrister att det är fullbordat, och det är också då templets förlåt rämnar och vägen till det allra heligaste öppnas för den förlorade mänskligheten. Men egentligen är det slutet på hela hans försoningsuppdrag. Segern bestod i att han i allt kunnat leva så som Gud menat att vi människor ska leva. Varje frestelse och varje prövning övervanns från det att han föddes till det att han spikades upp på korset och sista andetaget togs.

Satan försökte på alla sätt få honom på fall, men utan att lyckas. Alla vapen han använde mot Jesus, alla demoner han sände mot honom, misslyckades i sina försök att fälla honom och göra frälsningen om intet. När Paulus nu talar om att fienden klätts av och blivit förevisad offentligt, är det med bilden av krigsherrens segerparad som illustration. Då var fiendens hela härtvungen att gå framför fältherren i parad genom staden. Det fanns inga vapen eller någonting annat att skyla sig med. Totalt utblottad och naken fördes den förlorade maktens ledare fram inför folket för att i sin prekära situation bekräfta att man lidit ett totalt nederlag.

Nu använder Paulus den bilden för att beskriva hur Jesu liv, död och uppståndelse i allt, och på ett fullständigt sätt, avväpnade själafienden. All makt och myndighet har avklätts honom, och det är också det ofrånkomliga argument som Paulus använder när han bemöter villolärorna. Det finns egentligen tre avgörande verser som vi på den basen kan ha som utgångspunkt, och det är även starkt förbundet med det aposteln talat om i texten så här långt. Han är oerhört kraftfullt centrerad kring Jesus Kristus, och ett parallellt ord hos Jesus som man skulle kunna säga att hela Kolosserbrevet bygger på förkunnar: "Vad hjälper det en människa att hon vinner hela världen men förlorar sin själ?" (SFB Mark 8:36).

Det finns genom hela brevet en oerhört tydlig distinktion mellan å ena sidan livet med Gud, och å andra sidan livet utan Gud. Paulus är extremt skarp i tanken att det inte finns något "mitt-emellan" eller ens någon möjlighet att blanda lite från varje. Det är antingen eller. Det betyder bokstavligt att om du inte är för Kristus och tar hans erbjudande om frälsning fullt ut är du helt enkelt emot honom. Det behöver dock läsas med en medvetenhet om vår ofullkomlighet och Guds nåd då vi brister i våra intentioner.

Problemet för församlingen i Kolosse var just att man försöker blanda ihop saker och ting. Man hade svårt att förstå omvändelsen och ville behålla russin från den gamla kakan. Jämför vi med Israels barn under uttåget ur Egypten ser vi att de aldrig riktigt blev fria i Egypten i sina hjärtan. Det fanns hela tiden något av Egypten kvar, och man längtade till dess köttgrytor och de rikedomar man för sin inre människa trodde sig ha haft där. Det talet var bedrägligt. Så länge de levde med Egypten i hjärtat blev de aldrig fria.

Att gå runt och sukta efter rikedomar som har sin grund utanför Guds vilja leder inte till något gott. Det är på den basen Paulus försökt att påminna församlingen om Jesus - vem han är och vilken gåva han erbjuder oss. När Paulus nu direkt börjar argumentera mot villolärorna ser vi att det är uppbyggt av tre nyckeltankar:

2:17 som tydligt talar om kontrasten

2:20 som drar in läsaren i ett avgörande

2:23 som avslöjar lögnen

Då vi endast har Paulus svar på problematiken och därigenom måste gissa oss till de egentliga problemen, väljer jag att frångå den struktur jag har haft tidigare. Jag kommer därför utifrån de tre nyckeltankarna försöka möta några villoläror som kristna står inför idag, snarare än att försöka fördjupa förståelsen av de specifika problem man stod inför i Kolosse.

Det är givetvis med en viss försiktighet man får göra en sådan sak. Det kanske största problemet med det är nämligen att även om villoläror som vi har omkring oss idag i många stycken liknar platonismens Aten, så lever ändå kyrkan efter ett tänkesätt som mer är präglad av medeltiden. Det finns alltså ett ganska stort tolkningsproblem som vi måste komma åt. Vi behöver bryta med det synsätt som församlingen haft, och istället försöka komma nära Bibelns undervisning. Även om den gode Luther talade om Skriften allena så har församlingen på många sätt blivit mer präglad av Luther än Skriften.

Ekonomi

Det första området är ganska övergripande. Det kanske inte minst är centralt för problematiken kring apokalyptiken och tillståndet i världen innan Jesu andra ankomst. För att komma åt den tanken återvänder vi till Kol 2:8 utifrån vetskapen att det i kolossernas fall fanns en stark tanke kring något som man skulle kunna kalla för en speciell världsordning. I Kol 2:8 talar aposteln om kosmiska makter. Det syns inte riktigt i Svenska Folkbibeln som har översatt "mänskliga traditioner och stadgar". Bibel 2000 kommer närmare grundtexten med sin översättning "mänskliga traditioner och kosmiska makter".

Sammanfattat skulle man kunna säga som en teolog uttryckte sig, att det handlar om världsliga grundprinciper. Nu vet vi ju inte exakt vad det var kolosserna frestades av, men vi vet med säkerhet att det var något som man ansett som auktoritativt och som man också varit villig att rätta sig efter. Något som hade sin grund utanför Kristus. Därför kommer Paulus med den mycket tydliga förkunnelsen om att Kristus är kroppens huvud (9-10).

Hur blir då detta överfört till vår tid? Vi tror inte längre på de fem elementen som man gjorde i antiken. Den grundande världsprincipen idag skulle snarare sägas vara ekonomin. Den nya världsordningen bygger på pengar och materialism, och vi ser i t.ex. Uppenbarelseboken att detta kommer att vara en ganska avgörande fråga när det gäller var vi har vår lojalitet. Den

costarikanske befrielsesteologen Elsa Tamez säger att Marknaden är vår tids förslavade ondskas. Hon menar att det som genomsyrar vår tidsålder och gör oss till ofria människor är marknaden och globaliseringen av ekonomin. Tamez frågar vem som kan vara opåverkad av marknadens ekorrhjul. Även som kristen attraheras, fascinerats och närmast förhäxats man av marknaden. Klarar man inte av att uppfylla marknadens krav blir man utestängd från samhällets gemenskap. Den direkta följdfrågan är om man i detta har frihet, om man är en fri individ.

Nej, säger Paulus. I Kolosserbrevet återkommer han ständigt till vad som ska vara vårt fundament: Ni har lärt känna Herren Kristus Jesus (2:6). Om ni med Kristus har dött bort från de kosmiska makterna... (2:20). Om ni alltså har uppstått med Kristus (3:1). Varje avsnitt som tar upp något problem inleds med utgångspunkten att Kristus är vårt fundament. Gången är att man först lär känna Kristus, dör med honom och slutligen uppstår tillsammans med Kristus. Detta ska ta sin början i tron (Kol 1:22-23, 2:12). När du tar emot Jesus Kristus i ditt hjärta börjar ett helt nytt liv – ett liv som inte längre gör dig till slav under synden och köttet. Man behöver därför inte längre underkasta sig världens alla påbud, utan istället sträva efter det goda och rena som utgår från Gud. I denna strävan ikläder man sig de fem dygderna som Paulus räknar upp (3:12). Då först blir man det man kallar återupprättad. Det är också då man får den verkliga kunskapen och blir en bild av sin skapare (3:10).

Är då församlingen befriad? Tyvärr måste man konstatera att det är allt för ofta som man hör oron för ekonomin starkare, än förtröstan på Gud. Vi vågar inte släppa greppet helt om plånboken, utan vill förvissa oss om att vi har våra pengar innan vi börjar evangelisera eller bygga den nya kyrkan. Nu ska man givetvis inte vara dumdriftig och naiv. Gud har satt oss till förvaltare, och i detta förvaltarskap ingår också att ha god hand med pengar. Frågan är bara vem som styr vem. Vågar vi leva som fria människor helt befriade från det fundament som världen har, och istället helt förlita oss

på den Gud som har skapat oss? Vi glömmer så lätt att det är Gud som är hela tillvarons grund och inte ekonomin.

Ett viktigt begrepp för Paulus i Kolosserbrevet är tro (1:23, 2:12). Det är tron som avgör vår framtid. Det är tron som låter oss träda fram heliga, fläckfria och oförvitliga inför Gud. Där måste vi börja – inte i någon ekonomisk formel. Vi får inte göra dessa ekonomiska formler till våra vishetsläror som det stora fundamentet i arbetet. Kolosserbrevet lär oss att Kristus är kroppens huvud (1:18), i Kristus finns alla kunskapens och vishetens skatter gömda (2:3) och i honom bor hela den gudomliga fullheten kroppsligen (2:9). Därför, säger Paulus, behöver vi inget annat i våra liv. Genom att tro på honom, och genom att leva i honom, når också vi vår fullhet – den fullhet som gör oss till fria människor och ger oss söners rätt att ropa "Abba Fader" (Rom 8:14-15).

New Age och astrologi

Ett annat område som är ganska utbrett idag är det vi kallar för New Age. Vi får också där vara lite försiktiga, inte minst med tanke på att New Age egentligen är något av ett samlingsbegrepp för en mängd olika företeelser. Vi kan inte gå in och bemöta varje enskild del, men jag vill ändå utifrån Kolosserbrevet göra en liten ansats och bemöta ett område som vi övergripande skulle kunna säga ligger under dagens New Age: Astrologi.

Vad gäller astrologi ser mycket fortfarande ut som det gjorde under antiken. Det helt avgörande för en människas öde är den astrologiska himmelskartan. Även om man rent intellektuellt vet hur universum ser ut, utgår man ändå från en världsbild där jorden är universums centrum, alltså i enlighet med antikens uppfattning. Vid en människas födelse står alla planeter inklusive solen och månen i ett speciellt förhållande till jorden. Detta har stor betydelse för människans liv. Planeterna har speciella inflytanden och karaktärsegenskaper. Det motsvarar antikens gamla gudar. Trots en viss utveckling finns det mycket stora likheter mellan astrologin idag och under antiken. Det är denna tanke som också ligger bakom de

enklaste horoskop som även många kristna ibland så oskyldigt läser i våra dagstidningar.

När Kristus uppstår från de döda segrar han över alla andemakter – i himlen, på jorden och under jorden. Därför finns det heller ingenting som kan göra anspråk på att i någon slags gudomlig rang hävda att det står över Kristus. Det finns ingen i hela universum som kan göra detta anspråk. Denna seger upprepas också i det kristna dopet, där man får lägga av sig tillhörigheten till kosmos och det som binder kroppen till köttet (2:12-15, 20). Därför kan man inte heller vända sig till någon kosmisk makt i tron att det hjälper till ett bättre, eller rent av fullkomligt liv, eftersom Kristus är den som övervunnit alla dessa makter.

Ordensväsendet

Det tredje jag vill ta upp har med esoterism och hemliga ordnar att göra. Just detta med esoterism är ganska förrädisk, för i de flesta fall vill esoterikerna koppla det samman med den kristna tron. I Frankrike finns det en professur i ämnet som inledningsvis kallades Den kristna esoterismen. Idag har den dock bytt namn. När det sen gäller hemliga ordnar så finns det ju flera att välja mellan. Störst är kanske Frimurarorden och Tempel Riddare Orden (TR), men även Odd Fellow är stora. Gemensamt för dem alla är ett tydligt anspråk på att vila på kristen grund.

Problemet med dessa sammanhang är att man har två sätt att uttrycka sig: ett utåt till de oinvigda, och ett inom rörelsen där de invigda finns. Därför är det avgörande att komma bakom fasaderna och söka svar på vad man verkligen lär och står för. Tar vi TR som ett exempel så är det å ena sidan en väldigt stark koppling till vad man kallar för "sin högste mästare" i invigningsriterna. Men å andra sidan är problemet att man aldrig nämner denne mästare vid namn annat än som sin herre. Själva anser man det så självklart att det är Jesus, att man menar att han inte behöver nämnas vid namn. Men frågan är om det verkligen är så.

Om vi försöker koppla det här till Kolosserbrevet, blir det vid en första anblick möjligen lite långsökt. Versen jag utgår från är Kol 2:18 som talar om att de "går upp i syner", eller "fördjupar sig i sina syner" som Bibel 2000 valt att översätta. Det kanske inte är så begripligt vid en enkel genomläsning, men om vi tittar på grekiskan blir det något tydligare. En bokstavlig översättning från grekiskan blir "vilket han sett vid invigningen". Ordet "att gå in i" är omgärdat med viss mystik och den kanske största icke-teologiska ordboken Lidell-Scott hänvisar just till Kol 2:18 när man talar om att ordet betyder att invigas i en mysteriekult. Sofokles (400-talet f.Kr.) använde till och med ordet för att tala om inträdet i djävulens land.

Kolosserbrevet talar väldigt tydligt om att leva med Kristus som förebild för att själv bli Guds avbild. Evangeliet är inte något mystiskt som ska uttryckas i mörker (jfr Ef 5:11-12), utan Paulus menar att evangeliet ska uttryckas gentemot andra människor i form av den etik som förkunnas i brevets andra del. Det är det världsliga livet, det som bygger på mänskliga traditioner som skiljer oss från Gud. För att visa människan hur hon ska leva, levde Jesus Kristus som ett föredöme. Genom att se på honom, genom att försöka leva som honom, blir också människan Guds avbild. När man som TR gör, böjer knä vid ett altare med dödssymboler svär man trohet till något helt annat än Jesus Kristus. Man ger sitt liv till mörkets och dödens makt, till Satan.

Det är för mig också uppenbart att dessa ordnar har starka drag av synkretism, vilket också var fallet i Kolossai. Paulus vill förtydliga att man inte behöver tillbe andra gudar för att bli av med sina laster, utan dessa har Jesus Kristus tagit på sig en gång för alla då han dog på korset (2:13 f.). Har du tagit emot Kristus i ditt hjärta är du en ljusets människa, och därför kan man inte som TR hävdar, vandra i mörkret också som kristen. Tack vare att det är Kristus som fört oss ur detta mörker är det också endast honom man ska tillbe.

Det finns hos TR också drag från kabbalan. Kabbala är inte i första hand något som handlar om kunskap, utan det primära är att inviga människan i olika mysterier och på så sätt förändra henne och föra henne vidare till en högre värld. Man använder symboler bestående av figurer, bokstäver, tal, ord och formler. Dessa fungerar inte bara som en hjälp för att förstå, utan i lika hög grad anses de som levande krafter som ger insikt i den högre världen. Precis som i gnosticismen är det fråga om en vandring från mörker till ljus – från den jordiska människan till ett högre väsen.

Teologen Gustaf Wingren skrev att "den frihet som Kristus skänker, är frihet för den människa, vars skapelse till Guds avbild berättelsen i bibelbokens början handlar om. Adam är bestämd till frihet, han blir i Kristus vad han efter sitt väsen är, människa, fri människa." Det är precis det Paulus vill säga med brevet till kolosserna. Genom hymnen i brevets början förstår vi på en gång vilket fundament livet har. Paulus vill klargöra Kristi gudomliga höghet. Gud som är skaparen står över allt, och genom användandet av prepositionerna i Kol 1:16 förstår vi att också Kristus innefattas i detta. Hela universum in i minsta beståndsdel, hålls samman av denne Kristus – han som fanns innan universum blev skapat (1:15). Likaså har hela detta universum som genom syndafallet blev skadat, blivit försonat med Gud genom hans blod på korset. Kristus är Guds avbild, och i honom bor fullheten kroppsligen.

Som jag nämnt ovan återfinns uttrycket avbild två gånger i Kolosserbrevet. Den första gången om Kristus som Guds avbild, och den andra gången om människan som Guds avbild. Angående människan som Guds avbild återfinns den i avsnittet om dopet. När människan döps i det kristna dopet återupptäcks Guds mening med livet och man relateras till Kristus, familjen, den lokala församlingen, kallelsen och gemenskap i största allmänhet. Kristus är församlingens grund (jfr 1 Petr 2:6, 1 Kor 3:11, Ef 2:20). Allt annat är verk av människor.

Management och antroposofi

Slutligen vill jag nämna två företeelser till, som också är villfarelser, lätta att falla för: management och antroposofi.

Vad gäller management och personlighetsutveckling inom kanske framför allt företagsvärlden, så handlar det ytterst om att föra människorna till ett medvetande om någon slags gudomlighet även om det givetvis inte uttrycks på det sättet. Det är i jaget kraften finns och det är jag själv som ska förverkliga mina drömmar. Jag är kungen i mitt eget kungarike. Paulus berör motsatsen i Kol 3:12 där han räknar upp fem dygder som ska känneteckna den kristnes liv, och i Fil 2 talar han om att vi ska vara Kristuslika och vara tjänare snarare än gudar.

Hela tiden ser vi att det genomgående temat är att det bara finns en sak att hålla fast vid och bygga på, nämligen Jesus Kristus. Och det var också där jag började när jag visade på den bärande tanken i Kol 2:17, 20 och 23.

Antroposofin är mångfasetterad. Där finns biodynamisk odling, waldorfpedagogik, teosofi, Vidarkliniken i Järna och så vidare. Allt med ett yttre sken av att vara jordnära och klokt, men liksom ordensväsendet och esoterismen finns det en dold lära om andlighet, reinkarnation och andra uppfattningar som inte är förenliga med den kristna tron. Det förrädiska är dock att det många gånger har ett sken av kristendom.

Reflektion

Allt det här blir väldigt summariskt och övergripande, men för att knyta ihop detta kan man säga så här:

Inom teologin talar man ibland om indikativ och imperativ. Vad Paulus gör i Kolosserbrevet är att han presenterar vad det handlar om att vara kristen utifrån det sättet att tänka. Först kommer indikativen: Det här är Kristus och detta har han gjort. Efter det kommer imperativen: Vill du tillhöra honom ska du leva så här! Då spelar det egentligen ingen roll vad det är för något

som lurar att splittra Kristi kropp, församlingen. Oavsett läror är det samma Kristus, och oavsett traditioner finns det bara ett sätt att leva på som kristen.

När vi möter olika villoläror är det viktigt att tydligt markera att det strider mot Kristus. Sen spelar det ingen roll om mycket av läran är synonymt med den kristna undervisningen. Paulus poängterar att om det inte fullt ut bygger på Kristus ska man ta avstånd. Här kanske församlingen idag har blivit för tam. Man vågar inte stå upp för evangeliet och avvisa irrläror. Vi måste åter tydliggöra att det är korset som ska stå i centrum, men i våra förmaningar be om ödmjukhet och kärlek så att vi inte dömer människor. Det understryker Paulus när han manar kolosserna att visa klokhet i umgänget med utomstående, liksom att lägga orden väl och ge dem sälta (Kol 4:5 f.).

Att leva med rätt motiv

Kol 3:1-17

Om ni alltså har uppstått med Kristus, så sök det som är i himmelen. Det är ju där som Kristus är, han som sitter på Faderns högra sida. Tänk på det som är däruppe, inte på det som är på jorden. Ni dog ju och ert liv är fördolt med Kristus i Gud. När Kristus visar sig igen, han som är vårt liv, då skall ni tillsammans med honom träda fram i härlighet.

Döda därför de lemmar, som hör jorden till, otukt, orenhet, lusta, ond begärelse — och girigheten, som är rena avgudadyrkan. Sådant drar över sig Guds vrede. Med sådant sysslade också ni förut. Det var det ni levde för. Men nu skall också ni lägga bort alltsammans, vrede och häftighet, ondska, smädelse och fräckheter, och inte ta det i er mun. Ljug inte på varandra, ni som har klätt av er den gamla människan med allt vad den gör, och klätt er i den nya, den som förnyas till sann kunskap och till att bli en avbild av Honom som skapat den. Här är inte längre fråga om grek och jude, omskuren och oomskuren, barbar, skyt, slav eller fri. Här är Kristus allt och i alla.

Kläd er alltså, ni som är Guds utvalda, hans heliga och älskade, i innerlig medkänsla, i vänlighet och anspråkslöshet, i mildhet och tålmod, och ha fördrag med varandra och förlåt varandra, om någon har något att förebrå en annan. Så som Herren har förlåtit er, så ska också ni förlåta. Men kronan på allt är kärleken. Den är bandet som håller ihop allt det andra, så att det blir som det skall. Låt Kristi frid regera i era hjärtan. Ni är ju kallade att äga den, ni som är lemmar i samma kropp. Låt Kristi ord få ett stort rum bland er, så att ni undervisar och förmanar varandra i all vishet, i psalmer och hymner och andliga visor, och med tacksamhet sjunger till Guds ära i era hjärtan. Och allt vad ni gör, i ord eller gärning, gör det alltsammans i Herrens Jesu namn och tacka Gud Fadern genom honom.

Om vi delar in Kolosserbrevet i några större avdelningar, kan vi säga att det börjar med Paulus undervisning om kristologin. I början av brevet fick vi en mycket grundlig och inte minst tydlig framställning om vem Jesus är. Med tanke på aposteln oerhörda tydlighet i den frågan förstår vi också att detta måste ha varit något av ett avgörande problem i församlingen. Därför ser vi att det andra avsnittet handlar om villolärorna. Där kan vi se kontrasten och inte minst se hur Paulus utifrån den inledande kristologin bemöter villolärorna på den bas han lagt upp i inledningen.

I detta kapitel kommer vi in i den tredje huvuddelen av brevet. Där ger Paulus uppmaningar till oss som läsare, och kanske inte minst hur vi i vår tur bör förhålla oss till dessa villoläror. Kol 3:1-17 har basen i 3:1-4 som talar om vårt osynliga liv med Kristus, och fortsätter i 3:5-17 och talet om livet med Kristus i praktiken.

Ett osynligt liv med Kristus

Det finns en tydlig länk mellan de båda tankeleden - från det Paulus talat om ifråga om villolärorna och deras falskhet, över till den kommande undervisningen om livet tillsammans med Jesus. Paulus talar om att lärjungaskapet faktiskt handlar om ett nytt liv, något i direkt motsats till vad villolärorna erbjuder. Dessa inledande fyra verser bärs upp av två imperativ. Här talar Paulus om något som han med eftertryck vill få läsarna att ta till sig. Det första imperativet hittar vi i satsen "Sök då det som är i himlen", och det andra imperativet ser vi i den efterföljande huvudsatsen: "Tänk på det som är i himlen." Med blicken uppåt försöker Paulus att hjälpa oss att få rätt perspektiv på tillvaron. Sök och tänk på Jesus.

a) Sök det i himlen

Mot bakgrund av talet om villolärorna försöker Paulus att framhäva det orimliga i att ens tänka tanken på ett liv i annan riktning än med Kristus. Därför inleder han detta avsnitt med orden "Eftersom ni har uppstått med Kristus, sök det som är i himlen." Och motivet för det ger han själv när han fortsätter med att säga att det är där som Kristus finns.

Utifrån andra kapitlet och talet om dopet från den 12:e versen, förstår vi att en människa utan Kristus är andligt död. I dopet får man uppstå tillsammans med Jesus. Därigenom blir man också sammanbunden med honom på ett unikt sätt. När vi döps knyts livet till en ny och himmelsk realitet. Vi blir medborgare i det himmelska rike där Jesus regerar, och därför är det också naturligt att den kristnes liv, och motiv för livet, sammanfaller med Jesu tankar. Sök det som är i himlen eftersom ni uppstått med Kristus är aposteln uppmaning.

Tanken är inte ny eller på något vis unik. I Efesierbrevet, som förvisso skrevs något senare än Kolosserbrevet, talar Paulus tydligt och klart om detta. I den inledande bönen och lovprisningen är han helt upptagen med tanken på att Gud utvalt oss och att vi genom frälsningen införlivats i hans rike. Därför bärs hans bön av tanken att på olika sätt relatera vår nya situation till Gud genom Kristus. Vi ser det genom de ständigt återkommande "i honom/i Kristus". Detta utmynnar sedan i orden: "Ja, han har uppväckt oss med honom och satt oss med honom i den himmelska världen, i Kristus Jesus." (SFB Ef 2:6)

När Paulus talar till kolosserna blir det på ett oerhört tydligt sätt utifrån tanken att det jordiska och himmelska står i direkt motsats till varann, och att vi genom dopet inte ska falla för den gamla människans sätt att tänka och agera.

b) Tänk på det i himlen

Efter det inledande sök, eller sträva, efter det i himlen, försätter Paulus med en parallell tankefigur. Det argumentet förstärker budskapet att för den som är kristen är banden till det vi har på jorden lösta. Vi är döda för det jordiska eftersom vi genom tron och dopet lever ett liv tillsammans med Kristus. Det framgår av den tredje versen där Paulus ger argumentet till varför vi ska söka efter, och tänka på det som är där ovan: "Ni dog och ert liv är fördolt med Kristus i Gud."

Dessa fyra inledande verser är oerhört skarpa ifråga om vår samhörighet med Kristus, precis som i den inledande bönen till församlingen i Efesus. Anledningen till det är helt enkelt att det bestämmer fortsättningen - det som skulle kunna sägas vara den etiska förkunnelsen som Paulus ger från den femte versen. För att kunna leva till Guds ära behöver blicken vara framåt och uppåt. Inte bakåt eller på det som nu är.

Livet med Kristus i praktiken

När Paulus nu går över till att tala om livet med Kristus i praktiken, så gör han det med ett ganska mustigt språk. Han är klar och rättfram när han direkt klargör att vi ska döda begären i våra liv. Här finns det all anledning att stanna upp och förstå en viktig distinktion: Frågan om syndens makt. Även om Paulus talar om ett antal saker som inte ska finnas i en kristens liv, betyder inte det nödvändigtvis att man är helt förtappad om det trots allt finns brister hos oss. Behovet av att bekänna dessa synder och omvända sig kvarstår dock.

Vi har tidigare mött tanken kring dopets betydelse, och vi märker nu än en gång hur det hos Paulus är en oerhört stark koppling mellan dopet och frälsningen. I dopet blir vi delaktiga i Jesu död och uppståndelse, och i Galaterbrevet talar Paulus om att vi "döps till Kristus". Vad som händer i frälsningen och det efterföljande dopet är att syndens makt bryts över våra liv, något som förtydligas i till exempel Rom 6:6.

I Hebr 12:10 talas det om att det finns en fostran från Guds sida för att vi skall få del av hans helighet. Sedan fortsätter det med tanken att även om det är smärtsamt nu så ger den frid och rättfärdighet som frukt längre fram. Därefter kommer det klargörande "utan helgelse kommer ingen att se Herren" i den fjortonde versen. Helgelse betyder att avskiljas, och det är det Paulus menar när han nu i Kolosserbrevet talar om att vi ska döda våra jordiska begär.

Nu återkommer ett av alla dessa ekon. Paulus tar på nytt upp frågan om avbilden som vi sett tidigare i brevet. Han talar om att avkläda sig den gamla människan och ikläda sig den nya. Då förnyas vi till rätt kunskap och blir en avbild av vår Skapare. Här finns det också en parallell till talet om fullheten, och vi ser hur Paulus hela tiden försöker säga att vi genom dopet är införlivade i Kristus. Våra liv har en ny Herre och banden till det som håller människan åtskild från Gud är brutna.

Kol 1:19 I Kristus bor Guds fullhet.

Kol 2:10 I Kristus är vi uppfyllda.

Kol 1:15 Kristus är den osynlige Gudens avbild.

Kol 3:10 I Kristus blir vi en avbild av Skaparen.

Genom dessa tankebanor framhåller Paulus att Jesus är länken mellan människorna och Gud. Det finns ingen annan möjlighet för oss att få gemenskap med honom. Bara genom Jesus kan en människa komma in i Guds närhet. Därmed faller varje villolära platt till marken. Inga filosofier, inga lagiska gärningar eller något annat kan få oss en millimeter närmare Gud. Bara tron och det åtföljande dopet kan ge oss gemenskap med Gud.

Bo Giertz beskriver i romanen Stengrunden frälsningen med liknelsen att man köpt ett hem som man vill få ordning på. När man börjar arbetet i trädgården och bearbetar marken för att kunna odla, ger man sig först på de översta stenarna och besvärligheterna. Det går ganska lätt, men ju längre ner man kommer desto större och svårare blir det att ta i tu med sakerna. I våra liv kan det finnas saker i de ytliga skicken som vi ganska lätt kan komma tillrätta med inför Gud, men ju djupare vi kommer i hjärtat desto svårare är det att bli kvitt synderna. Och egnahemsägaren kommer en dag att ränna spaden i hälleberget. Hur han än gräver kommer han aldrig förbi det. Så är det med det totala syndafördärvet, förklarar Bo Giertz. Endast Kristi kors kan föra oss förbi det.

Det är också den relationen som Paulus så tydligt försöker framhålla i de fyra första verserna av kapitlet. Det är en påminnelse om att söka det som är i himlen och tänka på det. Att inte låta sig frestas och förledas när allskonns villoläror lockar och drar i oss. För det är endast Gud som i Kristus kan föra oss förbi det som hindrar från gemenskap med honom.

Återgår vi till talet om helgelse finns det fem dygder som räknas upp i den tolfte versen. Det är saker som äger en stor likhet med vad Paulus tar upp i Galaterbrevets femte kapitel - det vi brukar kalla för Andens frukter. Här tar han upp innerlig barmhärtighet, godhet, ödmjukhet, mildhet och tålmod. Detta bärs upp av två närbesläktade tankar i vers 14 och 15. Förlåt varandra och ikläd er kärleken.

Vad aposteln försöker säga är att livet som kristen inte bara handlar om att man en gång har fattat ett beslut och kanske även gjort en stark frälsningsupplevelse. Paulus talar om att lärjungaskapet handlar om att leva ett Kristuslikt liv i en helig tjänst. Då kan man inte släppa in vad som helst i sitt liv. Här sker också någon slags omvänd ordning utifrån perspektivet att vi lever i Kristus. Då det gäller fullheten och avbildstanken har vi sett hur riktningen går från Gud till oss. Nu när Paulus talar om dygderna vänder han på det och pekar på vårt ansvar inför Gud. Som Gud har förlåtit oss i Kristus ska vi förlåta varandra. Då handlar det inte bara om att inte hata dem som gör orätt mot oss – det handlar också om att vi lär oss självbehärskning när vi blir orätt behandlade.

Över allt detta, säger Paulus, ska vi ikläda oss kärleken. Här står det i grekiskan agape, som är Guds kärlek. Den kärlek som kommer från honom. Den kärlek som i de sista dagarna kommer att svalna hos många av de kristna enligt Jesus (Matt 24:12).

När aposteln nu åter använder bilden av att ikläda sig, behöver vi här förstå att det finns en djupare bild. I den tidens klädsel fanns det en slags gördel som man tog på sig för att hålla hela manteln och klädnaden på plats. I

Efesierbrevets sjätte kapitel är det sanningen som har den funktionen ifråga om den andliga vapenrustningen. Petrus talar om att ständigt vara redo genom orden "Spänn bältet om livet" (1 Petr 1:13). Paulus talar om Guds kärlek som genom den helige Ande är utgjuten i våra hjärtan (Rom 5:5). Det är i det som basen finns, och det relaterar givetvis också till talet om att leva i Kristus. Att ha rätt motiv i livet där blicken är riktad framåt och uppåt.

Avslutningsvis ser vi att Paulus tar upp ytterligare två uppmaningar i texten.

a) Kristi frid

Paulus inleder brevet med att hälsa med orden "frid från Gud". Här finns det tankar kring ett själsligt tillstånd där man kan säga att Gud är vår vän. Genom försoningen har Gud gjort denna frid tillgänglig för oss. Det är han som ger den och det är också därför som Paulus talar om Kristi frid. Denna frid ska regera våra hjärtan som en domare som avgör vem som ska få priset. Detta berör helgelsen genom att vi genom vårt agerande kan påverka samvetsfriden. När denna frid behärskar hjärtat föder det tacksamhet och glädje.

b) Kristi ord

I förlängningen talar också Paulus om Kristi ord. Vi är hemmet för det livsförvandlande ordet. Gud vill att våra liv ska vara på så vis att hans ord kan fylla varje vår med sin kraft och härlighet. Det handlar om att vara präglad och märkt av ordet. Lovsången blir här ett uttryck för vad som fyller våra hjärtan - enskilt men också i den vidare gemenskapen. Vi ärar tillsammans Gud för den han är. Inte i första hand för vad han gjort för oss, utan för den han är. Det är där den sanna och verkliga kärleken finns.

Reflektion

Kapitlets rubrik har blivit "Att leva med rätt motiv". Paulus har bemött villolärorna och fortsätter med att framhålla grunder för det kristna livet som gör att man inte faller för villolärornas falskheter. En avgörande tanke är att lyfta blicken och se på Jesu föredöme. Genom frälsningen kan man säga att

vi är representerade av Jesus i himlen. Vi läser i Hebréerbrevet att Jesus för vår talan inför Fadern (se t.ex. Hebr 7:25 och Hebr 9:24). När det finns saker i våra liv som på olika sätt försöker dra oss bort från gemenskapen med Gud, är det viktigt att vi inte tappar den tanken, att vi inte faller för frestelserna att åter börja bygga på världsliga tankar och värderingar.

När Paulus talar till församlingen blir det på ett oerhört tydligt sätt utifrån tanken att det jordiska och himmelska står i direkt motsats till varann. Han talar om att vi inte ska falla för den gamla människans sätt att tänka och agera. För att kunna leva till Guds ära behöver blicken därför vara framåt och uppåt. Inte bakåt eller på det som nu är.

Här finns det en utmaning inte minst för den västerländska människan, kristenheten inte undantagen, som är alldeles för starkt bunden vid det materiella. Vi verkar många gånger agera utifrån att livet handlar om att förverkliga sig här och nu, att bygga sitt eget kungarike här på jorden. Men det är en motsatt tanke Paulus förkunnar: Genom tron och dopet är vi döda för allt det jordiska. Vårt liv tillhör Gud och det är honom vi ska ha i vårt blickfång. Det är till himlen vi är på väg.

Som kristna är vi inte per automatik perfekta och felfria bara för att vi kommit till tro på Jesus och låtit oss döpas till honom. Det är givetvis något Satan vill binda oss i, och han försöker intala oss att vi förverkat Guds nåd när vi inser att vi på nytt syndat. Men då får vi påminna oss om att vi som döpta till Kristus också är friköpta från Satan. Priset är betalt, säger Paulus. Därför äger inte synden någon makt över oss även om vi syndar. Det är Gud som har makten över den troendes liv. När Paulus talar om att vi ska döda begären så måste vi läsa det utifrån att hela hans tanke utgår från det jag nu sagt: Även om det finns begär i våra liv så är vi genom tron och dopet ställda under Guds rättfärdighet. Det betyder inte att vi kan leva hur som helst, men det betyder att vi äger ett hopp som ingen kan ta ifrån oss.

Vi som lever idag och i den här delen av världen frågar oss många gånger vad det är som gör att vi får se så lite av Guds aktivitet bland oss. Det känns motigt och det är sällan vi trots vår hunger får se Guds uppenbarelse bland oss. Även om det inte är ett fullständigt svar, och därtill ganska förenklat, så tror jag att det här är något som vi behöver begrunda. Vi är, medvetet eller omedvetet, så bundna till det materiella och jordiska att vi helt enkelt hindrar Gud från att verka bland oss.

Märk väl: Jag talar nu inte om frälsningen! Men om vi ska tro orden i Hebr 12:14 så säger de att vi inte kan se Gud utan helgelse. Det finns alltså trots att vi är frälsta något som hindrar Gud från att frigöra sin välsignelse över våra liv. Därför behöver vi, som Paulus säger, döda våra jordiska begär. Och utifrån det räknar han upp ett antal saker i Kol 3 som han till och med jämför med avgudadyrkan. Det är något vi alla behöver göra upp med för att Gud ska kunna låta sin välsignelse styrka oss. Och som sagt... Jag vill åter betona att vi inte får blanda ihop frälsningen med helgelsen, vilket Satan försöker få oss att göra.

Den kristna familjen

Kol 3:18-4:1

Ni hustrur, underordna er era män. Det hör med till livet i Kristus. Ni män, älska era hustrur och var aldrig sura och ovänliga mot dem. Ni barn, lyd era föräldrar i allt, ty det är så Gud vill ha det bland oss kristna. Ni föräldrar, kränk inte era barns självkänsla, för att de inte skall tappa modet.

Ni tjänare, lyd i allting era jordiska herrar, inte med ögontjänst och inte för att ställa er in hos människor, utan av uppriktigt hjärta, i lydnad för Herren. Vad ni än gör, så gör det av hjärtat, som en tjänst åt Herren och inte åt människor. Ni vet att ni skall få ert arv som lön av Herren. Ni står ju i tjänst hos Kristus. Den som gör orätt, kommer att få den orätten tillbaka, och Gud behandlar alla lika.

Ni herrar, handla mot era tjänare som rätt och billigt är. Ni vet ju, att också ni har en Herre över er i himmelen.

I förra kapitlet såg vi att man kan dela in Kolosserbrevet i några övergripande delar. I den första tematiska delen rör Paulus vid frågan om kristologin, läran om vem Jesus Kristus är. Vi märker i de inledande bönerna, inte minst i hymnen (1:15-20), hur en grund läggs för allt det andra som följer. Det finns där några grundläggande begrepp som Paulus använder för att föra resonemanget framåt.

Den andra huvuddelen handlar om villolärorna som hotade att dra människorna från tron på att Jesus är Frälsaren. Där behöver vi vara uppmärksamma i vår läsning. För det är knappast fråga om att det varit problem med församlingens tro på Jesus i största allmänhet. Men av det vi har att tillgå i Kolosserbrevet, förstår vi att man från något håll talat om Jesus mer i nivå med änglar snarare än som universums Herre och vår

Frälsare. Därför finns det ett tydligt avsnitt där Paulus argumenterar mot heresin.

Brevets tredje huvuddel berör etiken, och där såg vi i förra kapitlet hur Paulus inleder den undervisningen med att tala om det personliga ansvar vi har som kristna. I de sjutton första verserna i tredje kapitlet ser vi hur Paulus ställt upp en tvådelad struktur som bas för det kristna livet. Nu fortsätter den etiska undervisningen med en hustavla.

Själva begreppet hustavla kommer från Martin Luther och har alltså egentligen inte något med Paulus att göra som begrepp. Det härleds från Luthers katekes och är en samling bibelord som berör olika delar av samhället. Inom den akademiska teologin brukar man hänvisa just till den här texten i Kolosserbrevet som det bästa exemplet på en hustavla, men det finns ytterligare några exempel i Nya Testamentet. Ef 5:22 ff samt 1 Petr 2:18 ff är de avsnitt som kanske är tydligast just ifråga om den här sortens etisk undervisning.

Även om man kan tycka att Paulus för in det här avsnittet något märkligt, att det inte direkt upplevs ha något med problematiken i Kolosse att göra, så finns det givetvis ändå en mycket klar tanke hos aposteln. I min avslutande reflektion över mötet med villolärorna talar jag om det teologiska indikativet och imperativet, där indikativet talar om vem Kristus är och imperativet visar på livet tillsammans med honom. Uppmaningarna (imperativet) följer sedan från Kol 3:1 där jag satt rubriken "Att leva med rätt motiv" för att sedan fortsätta med talet om den kristna familjen.

Utifrån ett mer övergripande resonemang om den kristnes position, konkretiserar nu Paulus sina tankar på ett mer gripbart plan. Det kristna livet och lärjungaskapet är inte fråga om någon teori eller diffus verklighet. För Paulus är det något som visar sig i livets alla delar, och därför blir det också naturligt att lyfta in vardagen och livet i familjen genom dessa vägledande tankar som alltså kan sammanfattas med Martin Luthers begrepp hustavla.

Hustavlan

Som brukligt kan det vara värdefullt att försöka hitta någon slags övergripande syn, så att vi därigenom kan finna vägar in i en föreståelse av budskapet.

1. Ett andligt centrum

Paulus talar tydligt om motivet för våra liv. Som ett riktmärke sätter han gudstjänsten i första rummet. Vad ni än gör, gör det av hjärtat, så som ni tjänar Herren och inte människor (Kol 3:23). Vi behöver alltså se Kristus i de människor vi möter. Dessutom talar han om föräldrarnas höga kallelse att inte gå i köttet på ett världsligt sätt, utan att i allt leva med tillbedjan som ett föredöme.

Omgående ser vi att det här är en praktisk och konkret tillämpning av allt det som varit huvudärende i brevet: frågan om Jesu position såväl i den andliga världen som i våra liv. Från att ha talat om livet tillsammans med Jesus i det enskilda livet, lyfter aposteln det till ytterligare en nivå: Jesu centrala plats i familjen.

2. Hustrun

Många gånger anklagas Paulus för att nedvärdera kvinnan och göra henne perifer. Det var en allmänt vedertagen attityd vid den tiden, och kan därför fresta den som inte är insatt i den paulinska teologin att framhålla en sådan åsikt. Det är dock värt att notera att Paulus till skillnad mot sin samtid talar direkt till kvinnan, vilket han även gör med både barn och slavar. Det finns därför lite stöd för att framhålla aposteln som en företrädare för det som idag kallas för könsmaktsordningen, även om man kan uppleva kvinnans position blir framställd som underordnad.

Inom församlingen fanns det en annan bild av äktenskapet än den som omgivningen stod för. Petrus talar till exempel om kvinnans ansvar utifrån ett resonemang med basen i vördnad, gudsfruktan och goda gärningar (1

Petr 3:1-6). Skälet, menar Petrus, är att männen genom deras goda föredöme ska föras närmare Gud.

I 1 Kor 7 berör Paulus också frågan om äktenskapet, och där är det viktigt att se hur han talar om ett ömsesidigt ansvar. Även om det finns en skillnad mellan man och kvinna får det inte läsas utifrån någon slags värdehierarkisk tolkningsmodell. Därför talar Paulus om att både mannen och kvinnan är den andres tjänare.

Återgår vi till tanken kring hustavlan i Kolosserbrevet, ser vi att det finns en förklarande parallell i Ef 5:23 utifrån liknelsen att Kristus är församlingens huvud. Djupet av det synsättet följer med orden som talar om att Kristus är församlingens Frälsare, och att församlingen därmed underordnar sig honom. Paulus kopplar det till skapelsen och syndafallet (1 Tim 2:12 f). Att angripa texten med genusperspektiv blir därför fel, samtidigt som det är viktigt att inte falla för frestelsen att lägga något slags värdehierarkiskt perspektiv på innebörden. Det är mot ljuset av tanken jag framför ovan om det andliga centrumet som vi behöver läsa talet om kvinnan.

3. Mannen

Mannens position i hemmet är genomgående i Bibeln som familjens huvud. Det betyder givetvis inte att han får utnyttja sin position och förtrycka sin hustru, utan i stället vara en tjänare utifrån andlig vishet och Kristi kärlek, precis som jag framhåller utifrån 1 Kor 7 i avsnittet om kvinnan. I Ef 5:25 ger Paulus Kristi offer för församlingen som exempel för mannens kallelse att utge sig för sin hustru. Detta glöms ofta bort när man talar om Paulus syn på kvinnan, men läser vi Bibeln noga ser vi att det inte ges något utrymme för tolkningar som att mannen äger rätt att förtrycka kvinnan.

4. Föräldrarna

Enligt hustavlan är det nödvändigt att föräldrarna är ett gott föredöme för barnen. Tre generella riktlinjer ges vad gäller uppfostran: Bestraffa inte barnen i ilska, på ett orättfärdigt sätt eller utan motivering.

Enheten är också viktig enligt Paulus. Även i ljuset av goda saker, som till exempel engagemanget i församlingen, så behöver man vara klar över att familjens samhörighet är en grundsten i Guds skapelseordning. Omvänt ska detta också förstås som att enheten inte får framhållas på ett felaktigt sätt för att slippa församlingsengagemang.

5. Lärjungaskap

Bibeln lär oss att vi ska vänja den unge vid den väg han ska vandra (Ords 22:6). Som en slags sammanfattning med basen i punkten ovan om att tjäna Herren, bör familjen vara en miljö som är gynnsam för andlig tillväxt för alla individer. Det är en genomgående tanke hos Paulus. Motivet blir dock tydligare i hustavlan hos Petrus (1 Petr 3:1-6), där missionsmotivet framstår som något av en bas. Genom ett liv i enlighet med Guds vilja verkar Herren i och bland sina barn. Gudstillhörigheten blir ett synligt vittnesbörd på det viset.

Reflektion

Det här är ett mycket känsligt avsnitt om man vill se det utifrån ett politiskt korrekt synsätt så som det är i Sverige på 2000-talet. I vårt samhälle där jämställdhet blivit en bärande norm, är det ett stort problem med de bibliska texter som talar om en rollfördelning på det här viset. Därför är det också en stor utmaning för församlingen av idag att under den helige Andes ledning ändå lyfta fram detta som också är i linje med problematiken i Kolosse.

En bärande tanke i Paulus sätt att resonera är konflikten mellan världen och Guds rike. Omvärlden försökte ge Jesus en annan roll och position än vad Skrifterna lär. Men det fanns också frestelser där de kristna förleddes att leva och uppträda på ett sätt som är i strid med evangeliet. När omvärlden därför på olika sätt försöker lansera en skev bild av familjen blir det bara ett belägg för hur fundamental familjen är i Guds skapelseordning. Fyller vi på med vad Paulus säger om familjen och församlingsledare i både Första

Timoteusbrevets tredje kapitel och i brevet till Titus, så förstår vi att vi har att göra med en mycket viktig byggsten i skapelsen.

Ser vi övergripande på det bibliska bildspråket om den här tidsålderns slut, framställs det tydligt att församlingen är Kristi brud. Därför är det viktigt att också förstå äktenskapets innebörd som en konkret bild av relationen mellan Jesus och församlingen. Mot den bakgrunden är det därför lätt att förstå varför äktenskapet möter så stort ifrågasättande dessa dagar, liksom man även framhåller andra samlevnadsformer än den Bibeln framställer som Guds vilja: äktenskap mellan en man och en kvinna.

I andlig mening är äktenskapet också oupplösligt då det är en bild för den himmelska gemenskapen. Frågan om äktenskapet tas upp i till exempel Matt 19. Där framgår det också tydligt att Guds vilja är livslångt äktenskap. Detta är eftersträvänsvärt i en tid som allt för ofta förkunnar de snabba lösningarna. Samtidigt måste vi förstå att situationer kan uppstå som är komplicerade. Då är det viktigt att också förstå Jesu ord om barmhärtighet i relation till lagiskhet.

Några uppmaningar

Kol 4:2-6

Var uthålliga i bönen, med vaket sinne och många tacksägelser. När ni ber, så bed också för oss att Gud hjälper oss och öppnar en dörr för sitt ord, så att jag kan förkunna Kristi hemlighet — den för vars skull jag nu sitter fången — och lägga fram den klart och tala som jag bör.

Uppträd klokt och förståndigt bland dem som står utanför, och ta väl vara på varje lägligt tillfälle. Välj era ord så att de alltid är vänliga men ändå har salt i sig — så att ni vet hur ni skall svara en och var.

Brevet avslutas med några uppmaningar. De står lite vid sidan om etiken men äger inte på något vis en ringare innebörd. Tvärtom är det lite av en katalysator som ger ytterligare skjuts åt lärjungaskapet, samtidigt som det är bränsle och nödvändigheter för att allt det Paulus undervisat om ska fungera i praktiken.

Bön

Det första Paulus framhåller är bönen. Han uppmanar församlingen att vara uthållig i bönen och därtill be med tacksägelse. Vi känner delvis igen det från inledningen av brevet, där aposteln föregår med gott exempel. I stor glädje, och inte minst med tacksamhet till Gud, ber Paulus för församlingen i Kolosse. Den sortens tack- och förbön återkommer i Paulus brev hela tiden, så det är lätt att se en trovärdighet bakom dessa ord.

Att bön är en viktig och central del av det kristna livet förstår vi inte minst när vi tittar på Jesu liv. På många ställen i evangelierna kan vi läsa om att Jesus drog sig undan för att be. Det måste ha varit något som gjorde stort intryck på lärjungarna, för det enda vi ser att de konkret ber Jesus att undervisa dem om är just att be (Luk 11:1).

Bönens centrala plats i församlingen ser vi sedan genom Apostlagärningarna. Redan när församlingen väntade på Andens utgjutande gjorde man det genom att samlas till bön. När de troendes gemenskap beskrivs i Apg 2:42-47 är också bönen ett av de fyra ben man hade. De andra tre var undervisning, gemenskap och brödsbrytelse. Därför var det också självklart att man till exempel samlades till bön när apostlarna fängslats (Se t.ex. Apg 4:23 ff).

Bön var något av ett slags andligt DNA. Paulus hade redan som farisé haft ett regelbundet och självklart böneliv, men genom pånyttfödelsen fick bönen ett nytt liv och en ny funktion hos aposteln. Det är något han sedan blev mån om att föra över till de människor han mötte och hade ansvar för som apostel och lärare. På flera ställen kan vi läsa hur aposteln uppmuntrar till ständig bön och åkallan, liksom han själv lever med en ständig bön i sitt hjärta för församlingarna.

Det kan vara värt att notera Paulus bön och ta lärdom av hans motiv. I hans vädjan om förbön för det arbete han står i, ber han att Gud ska öppna en dörr för ordet. Märk väl att det är Gud som ska öppna dörren, och att det är ordet som ska ha framgång.

Visligt uppträdande

Till sist uppmanar aposteln församlingen att vara vis och klok, att uppträda förståndigt mot de som ännu inte är frälsta. Och kanske inte minst att ta vara på varje tillfälle. Tala förståndigt, säger han. Krydda ditt tal med salt så att du vet hur du bör svara människorna du möter. Öppna hjärtat för den helige Andes tilltal och ledning. Var villig och lydig när han talar till dig. Då kommer du att vinna framgång i umgänget med de ofrälsta, och de kommer att bli frälsta. Det är en tanke som behöver bäras av samma motiv som frågan om bönen: Att Guds vilja får ske.

Reflektion

Det finns vetenskapliga undersökningar om språkets betydelse. Även om vi inte alltid kan tala till människor med ord som förstås, så kan vi genom gester och på andra sätt göra oss förstådda. Eller framställa att vi inte förstår. Oavsett utgång så finns det ändå en form av kommunikation.

Att isolera en människa så att hon inte har möjlighet att kommunicera är förödande. Den enkla anledningen till är att vi är skapade för gemenskap. Inte bara gemenskap mellan människor, utan vi är också skapade för gemenskap med Gud. I fråga om relationen med Gud är bönen ett av de viktigaste "instrumenten". Där får vi tala till honom, men också söka lyssna vad han vill säga till oss. Därför är bön dialog. Något som vi också ser i Jesu relation till Fadern då vi läser evangelierna.

Kraften i ett fungerande böneliv är givetvis något själaifienden känner till. Därför gör han många saker som syftar till att distrahera oss så att vi förlorar fokus och tappar vår uthållighet. När vi ser det svenska samhällsklimatet på 2000-talet märker vi att känslor, och kanske inte minst enkelhet och ytlighet präglar den allmänna synen på livet. Det är kännetecknet på det postmoderna samhället som helst plockar bort absoluta sanningar och objektiva auktoriteter, där den egna känslan (för stunden) är det som ska vara vägledande. Uthållighet och gemenskap med Gud är därför i direkt motsats till vad som framhålls som ett gott liv.

Sluttanken blir inför det som är A och O för oss när vi ser på våra liv och det uppdrag vi har att fullgöra som församling: Människors frälsning. Därför kom Jesus: för att frälsa oss och friköpa oss från syndens slaveri. Därför är vi här idag: För att vittna om denna frälsning för varje människa som ännu inte tagit emot den gåvan från Gud. I ljuset av det är det därför också viktigt att förstå hur vi som kristna bör relatera till de människor som ännu inte har livsgemenskap med Jesus.

Någon uttryckte att svensken inte sagt nej till Jesus – bara till den Jesus som församlingen har presenterat. Många gånger kan man höra från icke troende att man upplever att kristna är något av hycklare. Bilden man har av vad som förkunnas och vad man ser i praktiskt leverne går inte ihop. Därför blir det tyvärr ofta Jesus man avfärdar istället för att man ser den mänskliga svagheten och synden.

Paulus uppmaning att uppträda vist och ta vara på varje tillfälle är något vi alla kan behöva begrunda. Det är lätt att försumma tillfällen som Gud ger oss för att nå människor med evangeliet. Vi har mycket att be Gud om förlåtelse för. Men vi har också all anledning att tacka Herren för hans nåd och barmhärtighet. Inte som en undanflykt från uppdraget, men för att det vore ute med oss om inte Gud vore nådig.

Hälsningar

Kol 4:7-18

Allt som rör mig skall ni få reda på genom Tykikus, min älskade broder och trogne tjänare och medarbetare i Herren, som jag nu sänder till er just för den sakens skull, så att ni skall få veta hur vi har det här och för att han skall styrka era hjärtan. Med honom skickar jag Onesimus, den trogne och älskade brodern, som är hemma hos er. De kommer att låta er veta allt som rör oss här.

Aristarkus, som sitter fången tillsammans med mig, hälsar till er. Det gör också Markus, han som är kusin till Barnabas. Om honom har ni ju fått brev, så att ni, om han kommer till er, skall ta väl emot honom. Vidare hälsar Jesus, som kallas Justus. Bland judarna är dessa båda de enda som är mina medarbetare för Guds rike och som visat mig deltagande.

Ni får hälsningar också från Epafras, er landsman och Kristi Jesu slav. I sina böner kämpar han alltid för er, för att ni skall stå fast, fullkomnade och fullt vissa i allt som är Guds vilja. Jag kan betyga, att han verkligen gör sig möda för er skull och för dem som bor i Laodikea och Hierapolis. Lukas hälsar till er, den älskade läkaren, och Demas. Hälsa bröderna i Laodikea och Nymfe och dem som håller gudstjänst i hennes hus.

När det här brevet blivit uppläst hos er, så se till att det blir uppläst också i församlingen i Laodikea. Och att ni får läsa det brev som skickas över från dem. Och säg till Arkippus: Ge akt på det ämbete som du fått motta i Herren, så att du fullgör det i allt.

Jag, Paulus, skriver här en hälsning med egen hand: Kom ihåg mina bojar. Nåd vare med er.

Paulus avslutar sitt brev med några hälsningar och information om vad som är planerat. Onesimus som omnämns i nionde versen är också föremål för Paulus ärende i brevet till Filemon. Det är det enda privata brev från aposteln som finns bevarat.

Filemon var en välbärgad man som bodde i Kolosse, varför budskapet om Onesimus ankomst bör ses som att en av församlingens egna bröder nu kommit hem. Epafros som hade grundat församlingen, var vid brevets författande med i kretsen kring Paulus som då satt fängslad i Rom. De bojar som omnämns i sista versen bör därför läsas i relation till Ef 3:1 och Ef 4:1 som skrevs vid samma tid. Vidare omnämns Lukas som författat både ett evangelium såväl som Apostlagärningarna. Vi vet att han följde Paulus under många år, även om det är på få ställen aposteln själv nämner honom vid namn.

Genom hälsningen till församlingen som samlades i Nymfas hem, ser vi att det trettio år efter Jesu himmelfärd fortfarande var det sättet man samlades på. I till exempel Apg 2:46 läser vi att man träffades i hemmen för att fira nattvard. Detta kan synas naturligt då de messianska judarna inte välkomnades i synagogorna, och de hednakristna ännu inte hunnit bygga några kyrkor. Samtidigt är det också viktigt att förstå det ur den tidens sociala mönster såväl som styrkan med den lilla gruppen. I Jerusalem samlades de troende i templet så länge det stod kvar, men på grund av förföljelserna tvingades man snart upphöra med dessa sammankomster. Därför kom den lilla gruppen att tjäna som bas för de troendes gemenskap.

Reflektion

Många gånger framhålls stora församlingar som föredömen och mål. I den meningen att vi ska sträva efter att vinna så många som möjligt för Jesus är det givetvis rätt. Men faran med att tala för mycket om församlingen i den meningen är att det riskerar att fastna i en organisation som kan riskera förlora sin vitalitet. Inte minst den svenska frikyrkan har hamnat i ett läge där det, generellt uttryckt, lätt kommit att bli förening snarare än församling.

Även om demokrati bär på mycket gott, finns det samtidigt en fara med folkrörelseprägel när den fått dominera så att det profetiska tilltalet sällan får utrymme som församlingens vägledande tilltal.

När vi läser både Apostlagärningarna såväl som breven i Nya Testamentet, ser vi att det fanns husförsamlingar som något naturligt. De uteslöt inte större möten i till exempel templet eller synagogorna. Kanske att bönestället som omnämns i Apg 16:13 också hade en sådan funktion.

I den lilla gruppen ges möjlighet till en närhet som det stora kollektivet sällan lyckas uppnå. Det är i den lilla gruppen förutsättningar för en djup, överlåten gemenskap lämpar sig bäst. Där kan glädje och sorg delas, där kan andlig fördjupning ske såväl som korrigeringar då det behöver ske. Detta sagt med en medvetenhet om att också den lilla gruppen kan bli skadlig och osund genom till exempel slutenhet och sekterism.

Givetvis finns det fördelar med den stora gemenskapen också. När Elia var bedrövad och kände sig ensam talade Gud till honom att det fortfarande fanns 7.000 män som inte böjt sina knä för avgudarna. Det gav honom styrka och inspiration. Den stora gemenskapen kan också vara ett värdefullt vittnesbörd samtidigt som det givetvis inte få vara på grunder som att känslorna är det som ytterst lockar människorna.

Det ena behöver inte utesluta det andra. Men den framträdande roll vi ser att husförsamlingarna har genom Nya Testamentet, och de vittnesbörd som ges från olika delar av världen där församlingen växer genom de små grupperna, gör att vi inte ska förbise att det finns en nyckel i att samlas i hemmen för tillbedjan, förbön och undervisning. Och inte minst som en plats där sökare och nyomvända får en fördjupad gemenskap med Jesus Kristus.